(II.)

A NAGY-SZALONTAI EV. REF. EGYHÁZMEGYE

1900. AUGUSZTUS 29. NAPJÁN

N.-SZALONTÁN TARTOTT KÖZGYÜLÉSÉNEK

ÉS

BIRÓSÁGI ŰLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

SZERKESZTETTE:

NAGY IMRE,

EGYHÁZMEGYEI LELKÉSZI FŐJEGYZŐ.

KIADTA: A NAGY-SZALONTAI EV. REF. EGYHÁZMEGYE.

DEBBECZEN,
NYOMATOTT A VÁROS KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.
1900. — 1426.

(II.)

A NAGY-SZALONTAI EV. REF. EGYHÁZMEGYE

1900. AUGUSZTUS 29. NAPJÁN

N.-SZALONTÁN TARTOTT KÖZGYÜLÉSÉNEK

ÉS

BIRÓSÁGI ŰLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

SZERKESZTETTE:

NAGY IMRE,

EGYHÁZMEGYEI LELKÉSZI FŐJEGYZŐ.

KIADTA: A NAGY-SZALONTAI EV. REF. EGYHÁZMEGYE.

DEBBECZEN,
NYOMATOTT A VÁROS KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.
1900. — 1426.

A nagy-szalontai ev. ref. egyházmegye

1900. Augusztus 29-ik napján

Nagy-Szalontán tartott közgyűlésének jegyzőkönyve.

Jelen voltak:

Széll Kálmán esperes és Tisza Kálmán egyházmegyei gondnok elnöklete alatt:

I. Tanácsbirák:

Lelkészi részről:	Világi részről:
Balogh Ambrus	Benedek László
Dr. Márk Ferencz	Gróf Tisza István
Nagy Imre	Dr. Balogh Elek
Böszörményi Lajos	Hadházy Kálmán
Sipos Imre	
Hajdu Elek	

II. Jegyzők:

Nagy Imre és Kozma Zsigmond lelkészi, — Hadházy Kálmán és Sütő Antal világi részről.

III. Számvevőszéki tagok:

Dr. Márk Ferencz, Bagdi János (egyházmegyei pénztárnok is), Szikszay Lajos (egyházmegyei ügyész is).

IV. Lelkészek:

Ónody Sándor mezőgyáni, Bagdi János anti, Szondy Géza szentleányfalvai, Szabó István geszti, Szabó József b. sebesi, Dávid Gyula n. harsányi, Unghváry Gyula tamásdai, Boross Gábor árpádi, Nagy Elek sonkolyosi Bódogh János bajji, Kócsa Károly pankotai, Kolumbán Áron kötegyáni, Váczi Dezső bélzerindi lelkész.

V. Tanitói testület képviselői:

Kiss Gábor, Varga Károly.

VI. Egyházak világi képviselői:

Bondár Ferencz és Nagy József N.-Szalontáról, Makai István Ugráról, Kovács Lajos Mező-gyánból, Nagy P. István Komádiból.

Széll Kálmán esperes buzgó fohász után melegen üdvözli egyházmegyénk szeretve tisztelt gondnokát, ki bölcs tanácsával vezérünk s nemes példaadásával tanitónk. Üdvözli az egyházmegye tanácsbiráit, jegyzőit, a megjelent lelkészeket, a tanitói testület s az egyházak megjelent képviselőit s a gyülést megnyitja.

46. A tanitói testület képviselői s az egyházak küldöttei beadják megbizó leveleiket.

Neveik felolvastatván a fent irt sorrendben igazoltatnak.

47. Esperes jelenti, hogy gróf Tisza Kálmán e. m. tanácsbiró, egészségi okból, Nagy Márton fenessi lelkész, Beőr Kálmán k.-peregi h. lelkész, Diószegi Mihály gyantai, Vadas Gyula csermői, Budai János b.-böszörményi lelkész hivatalos teendők miatt nem jelenhetett meg a gyülésen.

Sajnos tudomásul szolgál.

48. Az esperes által kinyomatott s a gyülés tagjai közt kiosztott tárgysorozat felolvasottnak tekintetvén,

a tanácskozás sorrendjéül szolgál.

49. Olvastatott esperesnek a következő jelentése a törvényszerű egyházlátogatásról:

Nagytiszteletű egyhm. Közgyülés!

A folyó évben teljesitett törvényszerü egyházlátogatásról a következőkben van szerencsém beterjeszteni jelentésemet:

A gyantai, kis házai, széplaki és belényesi egyházakban Benedek László e. m. tanácsbiró urral, Tárkányon, Nyégerfalván, Remetén, Belényes-Ujlakon, Sonkolyoson és Jánosfalván, Sipos Imre e. m. tanácsbiró urral együttesen, Fenesen és Nagy-Szalontán személyesen végeztem a törvényszerü egyházlátogatást.

A kötegyáni, tamásdai, bajji, erdőgyaraki, árpádi, tenkei, feketóti, bélzerindi, ágyai, szintyei, vadászi, erdőhegyi, feketegyarmati, nagyzerindi és anti egyházakban Márk Ferencz e. m. tanácsbiró ur, Bagdi János lelkészszel;

az okányi, sarkadkereszturi egyházakban Balogh Ambrus e. m. tanácsbiró ur Zakar Istvánnal; —

a sarkadi, mezőgyámi és zsadányi egyházakban Böszörményi Lajos tanácsbiró ur Ónodi Sándor lelkészszel; —

a geszti, ugrai, nagy-harsányi k.-apátii, b.-böszörményi, m.-sasi, komádii, homorogi és szakáli egyházakban Sipos Imre e. m tanácsbiró ur, Szabó István lelkészszel; —

e szentleányfalvai, mácsai, radna-lippai, m.-gyoroki, kis-peregi-német-peregi, szemlaki, aradi egyházakban Nagy Imre e. m. tanácsbiró ur Szondy Géza lelkészszel, — Boros-Sebesen Vadas Gyulával, — Pankotán és Csermőn egyedül végezték azt fölkérésem folytán.

A tisztelettel idezárt egyház látogatási jegyzőkönyvek alapján a következő fontosabb és részben hatósági intézkedést igénylő ügyeket van szerencsém kiemelni:

1. Kitünő tanitók: Kapéry Károly, Borbély Imre, Szabó Lajos nagy szalontai fiu, — Török Gyula, Váczy Sándor, Szabó Gyula, Kiss István, Bakk János nagyszalontai leánytanitók; Szabó József nagy zerindi fiu, — Debreczeni József árpádi leány, — Koczó Lajos ágyai leány — Lengyel József kis peregi leány, — Harmathy Gusztáv ugrai fiu, — Raffay Ilona b.-böszörményi leány, — Stiglicz Sándor, mező-sassi fiu, Báthory István gyanta-pusztai vegyes iskola tanitó, — Szőke János, Varga Lajos okányi fiu, Kiss Gábor okányi leány, — Mikó Márton, Boross Mihály sarkadi fiu és Srötter Dániel sarkadi leány tanitók.

A vallástanitást Radna-Lippán az állami iskolákban és felsőbb tanintézetekben „kitünő“ eredménynyel végezte Fogarassi Bálint radna-lippay lelkész, — Aradon a felsőbb tanintézetekben Csécsy Imre lelkész, — az elemi iskolákban Beőr Kálmán vallástanár és Kovács Pál ev. ref. kántor „jeles“ eredménynyel, — Belényesen a gör. kath. főgymnáziumban s az állami leány iskolában Sipos Imre lelkész „jeles“ eredménynyel, — Remetén az állami elemi iskolában Szathmáry István lelkész „kitünő“ eredménynyel, — Jánosfalván az állami vegyes iskolában Tóth Lajos kántor-tanitó „kitünő“ eredménynyel, — Sonkolyoson az állami iskolákban Nagy Elek lelkész „jeles“ eredménynyel, Széplakon Fazekas Sándor áll. tanitó és kántor „jeles“ eredménynyel, a nagy-szalontai gymnáziumban Nagy Márton és Szombathy István segéd lelkészek „jeles“ eredménynynyel végezték a vallástanitást.

2. Belényes-Ujlaki vegyes iskola tanitó Matolcsi Gyula hivatalosan bejelentette, hogy a jövő tanév végén 1901. augusztusában nyugdijaztatását fogja kérelmezni, mit az egyházlátogatóság tudomásul vett s felhivta a b.-ujlaki presbitériumot, hogy az ekként megürülendő tanitóságnak betöltéséről már 1900. május havában intézkedjék.

3. A nagy zerindi vegyes iskola Buday Ödön tanitó vezetése alatt nagy visszaesést mutat s ki nem elégitő állapotban van. Miért is a Buday Ödön lemondásával megürült tanitói állomás fizetését a nagy zerindi ev. ref. egyház 12 hold földdel javitotta s arra más tanerőt alkalmazott. Felhivandó a nagy-zerindi ev. ref. presbitérium s az ujonnan alkalmazott vegyes iskola tanitó, hogy ezen elhanyagolt iskola hiányait, minden erővel kijavitani helyrehozni s kellő szinvonalon tartani buzgólkodjék.

4. A Bartha Lajos tanitó ideiglenes vezetése alatt álló mezőgyáni iskola hanyatlást mutat, miért is egyfelől nevezett tanitó a legkomolyabb következményekre utalás mellett felhivandó a mutatkozó hiányok mielőbbi kipólására, másfelől a mezőgyáni ev. ref. presbytérium a tanitás vezetésének ellenőrzésére s iskolája haladásának biztositására.

5, Az e. m. tanügyi bizottság nevében van szerencsém jelenteni, hogy a hozzá beérkezett adatok szerint egyházmegyénkben 103 tanitó volt alkalmazva, kik közül csak fiukat 38, csak leányokat 34, együttesen a kettőt 31 tanit; közülök képesitve van oklevéllel 82; igazolványnyal 14; kibocsátással 6. nincs képesitése egynek; ezek közül állandó: 89, ideiglenes 14; — A tanitók f. évi összes javadalma 105,088 korona. Az egyházkerület által meghatározott A) tanterv szerint tanitott 20, — B) szerint 17, — C) szerint 66; — „kitünő“ eredménynyel tanitott 25, — „jeles“ eredménynyyel 35, — „elegendő“-vel 42, „nem elegendő“-vel egy A 6—12 éves 9344 tanköteles közül feljárt 8641, Az iskolát idő előtt elhagyta 252, iskolába soha nem járt 451. Más vallásuak járnak ref. elemi iskoláinkba 392-en. A 13—15 éves tanköteles 3305 közül feljár 2270, nem jár 1036. Konfirmáltatott 1125. Az iskolai épületek száma 90; ebben van 103 tanterem, melyből törvényszerü 53, kielégitő 33, türhető 17. A f. iskolai évben az iskoláztatásra forditott kiadások főösszege 115.387 korona.

Tiszteletem kifejezésével vagyok Nagy Szalontán 1900. aug. 17.

Széll Kálmán
ev. ref. esperes.

Felolvasott esperesi jelentést egyházmegyénk közgyülése tudomásul veszi, egész terjedelmében jegyzőkönyvében foglalja; inditványait határozati erőre emeli.

a) A belényes-ujlaki presbyterium gondoskodni köteles arról, hogy a Matolcsi Gyula nyugdijaztatásával megürülendő tanitói hivatal betöltését illetőleg a szük-

séges intézkedések a kellő időben s a törvény értelmében megtétessenek.

b) A nagyzerindi vegyes iskolában az elhanyagolt tanitás helyrehozását az uj tanitó, a fokozott ellenőrzést a presbyterium teljesiteni köteles.

c) Bartha Lajos mezőgyáni tanitó fölhivatik, hogy a tanitásban több szorgalmat fejtsen ki ; a mezőgyámi presbiterium pedig s tanitás vezetésének ellenőrzését hatályosabban eszközölje.

50. Olvastatott esperesnek következő jelentése az elnökileg elintézet ügyekről :

„Nagytiszteletü e. m. Közgyűlés !

Egyházmegyénk utóbbi közgyülése óta, az elnökileg elintézett közérdekü ügyekről a következőkben van szerencsém beterjeszteni jelentésemet :

1. 1900. márczius 30-án főtiszt. püspök ur 507. számu kibocsátása alapján Szombathy István IV-ed éves hittanhallgató atyafit felhatalmaztam arra, hogy a nagy-szalontai ev. ref. egyházban Széll Kálmán espéres lelkész oldala mellett, a lelkészi szolgálatokat, segédlelkészi minőségben, jogérvényesen végezhesse, azon határozott kikötéssel, hogy nevezett Szombathy István, a 8-ik félévi tantárgyakból f év. junius hó második felében, legkésőbb 30-áig, sikeres párbeszédi vizsgáit letenni, s a f. év szeptember hóban tartandó lelkész képesitő vizsgálaton az első vizsgát letenni köteles.

2. május 8-án 327. sz. a. nagy zerindi presbyterium indokolt fölterjesztése alapján jóváhagytam, hogy a presbyterium a bemutatott terv és 4241. korona 46 fillér költségvetés mellett az iskola épületet és tantermet fölépithesse, oly módon, hogy ezen költség fedezésére szolgál a nagy zerindi egyház mult évi pénzmaradványa 2000 korona, a kimutatott föld és kaszáló folyó évi bére 1200 korona és a f. évi egyházi adóból 600 korona maradvány, a még hiányzó 441 korona 46 fillért a Vida Mária alapból veszik kölcsön s ezen kölcsönt az 1901-ik évi föld s kaszáló bér 1200 koronájából törlesztik: Jóváhagytam a bemutatott épitési szerződést azzal, hogy a presbyterium állásából folyólag ezen épitést ellenőrizni s a munkaátvételét szakértő közbenjöttével eszközölni, s mindezek megtörténtéről hozzám jelentést tenni köteles.

3., junius 15-én 370. sz. Szücs Balázs tamásdai ideiglenes tanitót eredetiben bemutatott oklevele s a tamásdai presbyterium 23/1900 sz. határozata alapján ideiglenesen megerősitettem a tamásdai vegyes iskolai tanitóságban, azzal az elkötelezéssel, hogy ő az egyházi törvény 423 §-a értelmében az egyházi énekekből, az ev. ref. vallástanból, ezek tanitási módszertanából a tiszántuli ev. ref. egyházkerület e czélra ren-

delt bizottsága előtt a pótvizsgálatot a legközelebbi alkalommal, illetőlegf. é aug. hó végnapjaiban letenni köteles.

4., julius 6-án 414 sz. a. Beőr Kálmán aradi segéd lelkész vallástanárt felhatalmaztam, hogy f. év julius és augusztus hóban, mint helyettes lelkész a Kis-Peregi ev. ref. egyházban jogérvényesen végezhesse a lelkészi teendőket.

5., julius 8-án 423 sz. a. Józsa Károly lelkészt fölhatalmaztam, hogy a fekete-tóti állomást elfogadhassa s ezen lelkészi állomást haladéktalanul foglalja el, mint a melyre az egyházi törvények pontos megtartásával, meghivás utján választotta őt meg a fekete-tóti egyház.

6., augusztus 9 én 447. sz. a az okányi ev. ref. presbytérium választása alapján Kiss Mihály debreczeni tanitóképző tanfolyamot végzett ifjut, bemutatott bizonyitványa alapján ideiglenesen megerősittettem a kisebb fiuiskola tanitóságában, felhiván őt, hogy képesitő vizsgai bizonyitványát hozzám mielőbb terjessze be.

7., augusztus 14-én 478. sz a a nagy zerindi presbyterium választása alapján ifju Nagy Lajos sarkadi tanitót ideiglenesen megerősitettem a Buday Ödön eltávozásával megürült nagy-zerindi vegyes iskola tanitóságban, melynek fizetését a n.-zerindi presbyterium 12 hold földdel emelte s illetőleg az állomást rendszeresitette. Utasitottam a presbyteriumot, hogy az eképen rendszeresitett dijlevelet szabályszerüen terjessze be megerősités végett e. megyénk közgyüléséhez.

8., aug. 20-án 502. sz. a. a tenkei presbyterium és egyházközségi közgyülés indokolt sürgős fölterjesztése alapján jóváhagytam azon adásvevési szerződést, melynek értelmében a tenkei ev. ref. egyház 600 korona örök vételárért temető helyül megveszi a latin szert. nagyváradi püspökségi uradalom tulajdonát képező azon három kat. hold földet, mely most használt temetője mellett van, s ennek árát fedezi azon két hold föld házhelyeknek leendő eladási árából, melyet a fás kertben az úrbéri kiegyezés alkalmával temetkezési helyül nyert. Indokolja ezen intézkedést az, hogy e temető helyül nyert ezen két hold föld nagyon vizes, az esztendő $^3/_4$-ed részében megközelithetetlen, s a mostan kiépült vasut tőszomszédságában levén egészen, a városban van s igy temetkezési helyül alkalmatlan.

Végül részvéttel jelentem be, hogy fekete-tóti lelkész Gaál György f. évi 4-én életének 31-ik, lelkészségének 2-ik évében hosszas szenvedés után meghalt; továbbá, hogy Szondy Imre Kis-Peregi lelkész f. évi május hó 27-én életének 74, lelkészkedésének 52 évében rövid szenvedés után meghalt. Nyudodjanak békével.

Tiszteletem kifejezésével vagyok Nagy-Szalontán 1900. aug. 22.

Széll Kálmán
ev. ref. esperes "

Egyházmegyénk közgyülése az esperesi intézkedéseket átalában jóváhagyó tudomásul veszi, megerősiti.

a) A n.-zerindi presbyterium köteles a 4241 korona 46 fill. költségvetés mellett épitett iskoláját szakértővel felülvizsgáltatni; az épitési költségek felhasználásáról a f. évi e. gondnoki számadás kapcsában a számvevőszék utján jövő év tavaszán tartandó egyházmegyei közgyülésünkhöz jelentést tenni; gondoskodni arról, hogy a Vida Mária alapból az épitkezés czéljára kölcsön vett 441 kor. 46 fillér az 1901-ik év folyamán az alapitványnak visszatérittessék, s erről a számvevőszék utján egyházmegyénk közgyülése a megfelelő e gondnoki számadás kapcsában értesitve legyen.

b) Józsa Károly a f.-tóti lelkészi hivatalban megerősittetik.

c) A tenkei egyháznak megengedtetik, hogy a temetője mellett levő három kat. hold földet — mely a nagyváradi latin szertartási püspökség tulajdonát képezi — temetőhelyül 600 korona vételárért megvegye, s viszont az urbéri kiegyezéskor e czélból nyert két hold földjét eladja, s az igy nyert összeget a 600 korona vételár törlesztésére forditsa; köteleztevén arra, hogy e vétel s eladásról a f. 1900. évi egyházgondnoki számadás kapcsában egyházmegyénk jövő tavaszi közgyüléséhez jelentést tegyen a presbiterium.

5. Olvastatott esperesnek a scontró-ügyekről beterjesztett következő jelentése:

„Nagytiszteletü egyházmegyei Közgyülés!

Van szerencsém jelenteni, hogy egyházmegyénk közelebbi közgyűlése óta a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium a következő egyházakban szolgáló tanitók részére engedélyezett államsegélyt, részben tanitói fizetés kiegészitésére, részben első ötödéves korpótlék kiegészitésére:

1. Varga Etelka szintyei ev. ref. tanitónő fizetésének kiegészitésére 1899. julius—deczember havára 185 koronát, 1900-tól pedig további intézkedésig évenként 370 koronát, 1900. április 17-én 89,387 99. sz. rendeletében.

2. Kálmán Béla szakáli lelkész ev. ref. tanitó fizetésének kiegészitésére az 1899—1900. tanévre 510 koronát folyó évi április hó 17-én 90,303/99· sz rendeletében;

3 Kiss Dániel komádii tanitó részére első ötödéves pótléka tejében 1899. október—deczember hóra 25 koronát, 1900-tól 1903. évekre évenként 100 koronát, 1900. évi julius 30-án 47,466. sz. rendeletében.

4. Hivatkozással egyházmegyénk 20/1900. sz. végzésére, van szerencsém bejelenteni, hogy az ugrai egyház által épitett uj lelkészlakás épitése bevégeztetett, az épületet folyó hó 16-án Veress Károly szakértő vette át, a hozzám beterjesztett jegyzőkönyv szerint, amely igazolja, hogy Sütő László és Bugyi Sándor vállalkozók az épitést a jóváhagyott terv és költségvetés szerint, jól és becsületesen teljesitették.

Tiszteletem kifejezésével vagyok

Nagy-Szalontán, 1900. augusztus hó 22-én

Széll Kámán,
ev. ref. esperes."

Tudomásul szolgál.

52. Esperes beterjeszti számadását az általa továbbitott hivatalos pénzekről:

„Nagytiszteletű egyházmegyei közgyűlés!

Van szerencsém jelenteni, hogé egyházmegyénk utóbbi közgyűlése óta a következő hivatalos pénzeket továbbitottam:

Sorszám	Idő		Okmány szám	Megnevezés	Bevétel		Kiadás	
	hó	nap			kor	fil.	kor.	fil.
	1900							
1	április	10	273–282	Egyházkerületi pénztárnoktól missziói segély	1700	—	—	—
2	„	14	287	Missziói segély boros-sebesi lelkésznek	—	—	600	—
3	„	14	2877/1	Missziói segély erdőhegyi lelkésznek	—	—	300	—
4	„	14	287/2	Missziói segély radna-lippai lelkésznek	—	—	800	—
5	„	12	286	Egyházkerületi pénztárnoktól 15 lelkész fizetése állami kiegészitésére	1862	48	—	—
6	„	15	289	Állami kiegészités m.-gyoroki lelkésznek	—	—	20	72
7	„	15	289/1	Állami kiegészités sarkad keresztúri lelkésznek	—	—	96	18
8	„	17	289/2	Állami kieg. szemlaki lelkésznek	—	—	49	82
9	„	17	289/3	„ „ tamásdai „	—	—	120	86
				Átvitel	3562	48	1987	58

Sorszám	Idő		Okmány szám	Megnevezés	Bevétel		Kiadás	
	hó	nap			kor.	fil.	kor.	fil.
	1900			Áthozat	3562	48	1987	58
10	április	17	289/4	Áll. kieg. szakáli lelkésznek	—	—	200	31
11	„	18	289/5	„ „ bélzerindi „	—	—	198	72
12	„	21	289/6	„ „ belényesi „	—	—	24	65
13	„	21	289/7	„ „ boros-sebesi „	—	—	37	67
14	„	21	289/8	„ „ sonkolyosi „	—	—	219	42
15	„	21	289/9	„ „ remetei „	—	—	222	12
16	„	21	289/10	„ „ b.-ujlaki „	—	—	103	85
17	„	22	289/11	„ „ pankotai „	—	—	66	68
18	„	30	289/12	„ „ csermői „	—	—	176	75
19	máj.	1	289/13	„ „ k.-apátii „	—	—	100	90
20	április	30	289/14	„ „ elhalt f.-tóti lelkész helyett édes atyjának ...	—	—	111	91
21	máj.	31	ad 289	Elhalt f.-tóti lelkész kongruájából egyh ker. pénztárba visszatettem	—	—	111	92
22	jun.	15	376	Egyházkerületi pénztárnoktól közalapi segély Tárkánynak	80	—	—	—
23	jul.	6	ad376	Ezen közalapi segély kiadatott Tárkánynak	—	—	80	—
24	jun.	15	377	Egyházker. pénztárnoktól lelkészek részére évjáradék ...	490	—	—	—
25	„	18	383	Tőkesegély évjáradék m.-gyoroki lelkésznek	—	—	140	—
26	„	18	383/1	Tőkesegély évjáradék sonkolyosi lelkésznek	—	—	140	—
27	„	22	383/2	Tőkesegély évjáradék szakáli lelkésznek	—	—	70	—
28	„	22	383/3	Tőkesegély évjáradék bélzerindi lelkésznek	—	—	42	—
29	„	22	283/4	Tőkesegély évjáradék fekete-tóti felügyelő lelkésznek	—	—	98	—
30	jul.	14	439	Egyházkerületi pénztárnoktól rendes államsegély	1386	—	—	—
31	aug.	6	ad439	Ebből egyházmegyei lelkészi gyámintézetnek	—	—	1206	—
32	„	6	Betétkönyv	Ideiglenes betét a szalontai takarékpénztárba	—	—	760	—
				Összesen	6098	48	6098	48

Tiszteletem kifejezésével vagyok Nagy-Szalontán, 1900. augusztus 18. *Széll Kálmán,* ev. ref. esperes.“

Egyházmegyénk közgyűlése ezen számadás megvizsgálására Ónody Sándor és Bagdi János lelkészeket küldötte ki, kik is megbizatásukban eljárván: beadott jelentésükben igazolják azt, hogy esperesnek — az 1900. április 10-től 1900. augusztus 6-ig terjedő időről — az általa továbbitott hivatalos pénzekről összeállitott számadását rendben levőnek, a megfelő okmányokkal teljesen felszereltnek s igy kifogástalannak találtuk, minélfogva esperesnek az emlitett időről a felmentvény megadását véleményezik.

Egyházmegyénk közgyűlése — a számvizsgálók jelentése alapján — ezen számadást jóváhagyja s esperesnek a felmentvényt a szokásos fentartással megadja; a számadást egész terjedelmében jegyzőkönyvbe tétetni, az okmányokkal együtt levéltárba elhelyezni rendeli.

53. Kozma Zsigmond beadja lemondását az egyházmegyei aljegyzőségről azon okból, hogy nagy-bajomi lelkészszé választatott s egyházmegyénkből távozik. Egyben hálás köszönetét nyilvánitja, hogy aljegyzői tiszte betöltésében őt jóakarattal támogatta az egyházmegye.

Elismeréssel emlékezik meg egyházmegyénk közgyűlése Kozma Zsigmond lelkészi aljegyző érdemeiről, s a midőn a távozásával megürült lelkészi aljegyzőség betöltését illetőleg fölhivja esperest a szavazás elrendelésére, ugyanakkor föl is hatalmazza arra, hogy a szavazatbontó bizottság közbenjöttével — a szavazás eredményéhez képest ugy intézkedjék, hogy a megválasztandó lelkészi aljegyző jövő tavaszi egyházmegyei közgyűlésünkön helyét elfoglalhassa.

54. A nagy-váradi leányinternátus igazgató bizottsága beterjeszti az internátus 1899/1900. évi működését feltüntető jelentését s az 1900/1901. isk. évre elkészitett költségelőirányzatát.

„Nagytiszteletű egyházmegyei Közgyűlés! Nagyváradi ev. ref. leányinternátusunk szervezeti szabályzata az elnökséget minden tanév végén az intézetnek szellemi és anyagi életére vonatkozó jelentésekre kötelezi el: mihez képest e közelebb elmult 1899/1900-dik tanévről előterjesztésünket a következőkben van szerencsénk megtenni:

Igazgató bizottságunk a mult tanév folyamára 33 jelentkezést fogadott el, mely létszám az előző évihez képest ismét tekintélyes emelkedést mutat, mintegy bizonyságául annak, hogy leányinternátusunk mig egyfelől közszükséget pótló intézmény, addig másfelől megbizhatósága és jó hire mindegyre szélesebb körben figyelmet kelt.

Növendékeinknek örvendetes szaporodása, miként az 1899-ik évi őszi közgyűléshez e tárgyban intézett jelentésünkből ismeretes, szükségessé tette, hogy habár anyagi áldozattal, de a magasabb érdek megóvása czéljából az igazgatónő mellé egy külön házvezetőnői állás szer-

veztessék, hogy az igazgatónő vállain nyugvó több oldalú kötelesség megosztatván, a háztartás gondja és nyüge által az intézetnek szellemi ügyvezetése meg ne bénittassék.

Legjobb meggyőződésünk, hogy egy részben csak ez intézkedésben rejlő előre gondoskodásnak köszönhető, hogy intézetünknél a multakhoz viszonyitva sem a szellemi, sem az anyagi téren hanyatlás vagy épen visszaesés nem konstatálható. S a mennyiben az 1900/1901-dik tanévre leendő elhelyezés iránt benyujtott kérvények a növendékek létszámában ujabb emelkedésre nyujtanak kilátást: a Nagytiszteletű és Tekintetes egyházmegyei közgyűlést ez alkalommal, hasonló indokból, ismételten kérnünk kell, hogy a házvezetőnői állás fentartását továbbra is jóváhagyni méltóztassék.

Annak igazolásául, hogy intézetünknek szellemi vezetése kifogástalan s növendékeink szorgalom, tanulásban való előmenetel, iskolai és házi magaviselet tekintetében minden jogos követelményt kielégitenek: szabad legyen a saját közvetlen tapasztalatunkon kivül egyrészről az illetékes tantestületeknek elismerő nyilatkozataira, másrészről pedig a tanév végén nyert iskolai bizonyitványra hivatkozni, mely szerint 33 növendék közül 9 általános kitünő, 13 jeles, 10 jó osztályzatu eredménynyel végezte feladatát és csak egyetlen egy volt, a ki társaival a nemes versenyben lépést nem tarthatott.

Intézetünk már eredeti rendeltetéséből kifolyólag is, a vallásos és egyházias szellem és érzület ápolására ez évben szintén minden lehetőt megtenni igyekezett. Vasárnap és ünnepnapokon növendékeink mindenkor részt vettek az istentiszteletben, urvacsorával éltek és a „házi rend"-nek idevonatkozó mindennemü intézkedéseit pontosan betartották.

Sőt kezdeményező lépés tétetett arra nézve, hogy egy intézeti könyvtárt létesitvén, a vallásos-erkölcsi nevelés megfelelő olvasmányok, könyvek és folyóiratok által még inkább elősegittessék. Igaz, hogy e tekintetben még a kezdet kezdetén vagyunk: reméljük azonban, hogy a jövő évben már ez irányban is meghozhatjuk a szükséges áldozatot.

Igazgató bizottságunk, mint az előző, ugy a jelen évben is gondoskodott arról, hogy növendékeink a német és franczia nyelvben, továbbá a zene-, ének- és táncz-oktatásban az intézet falain belül részesülhessenek. A vezetők hivatottsága és a növendékek szorgalma és kellő képzése felől csak az elismerés hangján szólhatunk, a mely megerősitést talál az év végén nagy közönség jelenlétében megtartott szép ünnepélyben.

A lefolyt tanévben az intézeti növendékek egészségi állapota általában kedvezőnek mondható. Sulyosabb jellegü és hosszabb ideig tartó megbetegedések nem fordultak elő.

Az intézet anyagi állapotáról, azon körülmény folytán, hogy a „háztartási pénztár" szabályzatának értelmében, csak augusztus hó 30-én zárandó le: ezuttal tájékoztatólag jelenthetünk; a részletes szám-

adást, rendes gyakorlatunk szerint, a tavaszi közgyűlésnek mutatván be. De a kiadás és bevétel eddigi tételeinek betekintése után nyilvánvaló, hogy a házi pénztár a f. évi aug 31-ig jelentkező kiadásokat is figyelembe véve, körülbelől 42 korona 12 fillér készpénzmaradványnyal és az ellátási dijból 934·40 korona követeléssel, vagyis együtt 976·52 koronával záratik le; megjegyezvén, hogy az egyházkerületi 2000 korona segély ez évről is a gyüjtő pénztár tőkéjének növelésére fordítható.

Az ellátási dijból fennálló követelésre nézve hangsulyozzuk, hogy az 3 olyan növendék után állott elő, kiknek ellátási díja árvaszéki kezelésben levő hagyatékból fedeztetik. Hisszük, hogy miként az előző években, ugy mostan is, minden hiány nélkül fog ezen összeg pénztárunk által bevételeztetni Mégis, hogy intézetünk e részben is kellőleg biztositva legyen, igazgató bizottságunk akként intézkedett, hogy jövőben az ellátási dijat illetőleg, hasonló esetekben, az árvahatóságtól előleges biztositó nyilatkozatot követel.

Mielőtt jelentésünket bezárnók, a Nagytiszteletű és Tekintetes egyházmegyei közgyűlésnek becses tudomására kivánjuk hozni, hogy az elmult tanév folyamán költségelőirányzatunk 3 szegény növendéknek kedvezményes ellátását lehetővé tevén, kettőt 200 frt helyett 150 frt dijjal, egyet pedig 100 frt dijfizetés mellett ugy helyezett el igazgató bizottságunk, hogy a szabályszerü járulék egyharmada a „Ritoók-alap“ kamataiból fedeztessék. De a mennyiben ez utóbbinál a kamat felhasználásának szüksége nem jelentkezett, az az alap növelésére tovább is takarékpénztárban hagyatott.

Intézetünket ezentulra is a Nagytiszteletü és Tekintetes egyházmegyei közgyűlés pártoló jóindulatába ajánlva s jelentésünk tudomásul vételét tisztelettel kérve vagyunk Nagy-Váradon, 1900. aug. 22. A nagytiszteletű s Tekintetes egyházmegyei közgyűlésnek alázatos szolgái: Ritoók Zsigmond, ig. bizottsági elnök. Sulyok István, ig. bizottsági előadó.“

A nagyváradi ev. reform. leányinternátus költségelő-irányzata az 1900—1901. tanévre.

		korona	fillér	korona	fillér
	I. Szükséglet.				
	a) Személyi kiadás				
1	Igazgatónő tiszteletdija	1000	—		
2	Házvezetőnő tiszteletdija	400	—		
3	Intézeti orvos tiszteletdija	100	—		
4	Alkalmazottak évi fizetése	500	—	2000	—
	b) Dologi kiadás.				
5	Háztartásra, 35 növ. és cselédség	7600	—		
6	Tüzifa és felvágatása	900	—		
7	Épület fentartására	200	—		
8	Épület tüzbiztositására	60	—		
9	Az intézet szünidei kitartására	160	—		
10	Előre nem látottakra	200	—	9120	—
	Összesen			11120	—
	II. Fedezet.				
1	Pénztári maradvány készpénzben	42	12		
	„ „ követelésben	934	40	976	52
2	Ellátási dijból, 27 növ., 300 kor.	8100	—		
	„ „ 8 „ 400 „	3200	—	11300	—
3	Bútor használat-és orvosi dijból 34 növ. à 14 korona			476	—
4	Zongora és czimbalom haszn. dijb.			160	—
5	Mosatásf költség visszafizetése			200	—
6	Egyházkerületi segély			2000	—
	összesen			15102	52
	III. Egyenleg.				
	I. Fedezet	15102	52		
	II. Szükséglet	11120	—		
	III. Maradvány	3982	52		

Nagyváradon, 1900. aug. 23-ikán tartott igazg. bizottsági ülésből
Ritoók Zsigmond, ig. biz. elnök. Sulyok István, íg. bizotts. előadó.

Egyházmegyénk közgyűlése az internátus nagybizottságának ezen jelentéséből az intézet fokozatos fejlődéséről s gondos vezetéséről örömmel győződvén meg, azt jóváhagyó tudomásul veszi; a házvezetőnői állás további fentartásába készséggel beleegyezik; az 1900/1901. isk. évi költségelőirányzatot a maga részéről jóváhagyja és megerősiti s annak, a jelentéssel együtt, egész terjedelemben jegyzőkönyvbe vételét s felsőbb jóváhagyás és megerősités czéljából a főtiszteletű egyházkerületi közgyűléshez leendő fölterjesztését elrendeli.

55. Ugyancsak a nagyváradi leányinternátus intéző bizottsága taggyüjtés és megalakulás czéljából megküldi a nagyváradi ev. ref. tanitóképző intézetet pártoló egyesületnek általa elkészitett alapszabályait.

Egyházmegyénk közgyülése felhivja egyházmegyénknek a tanitóképző intézet szervezését előkészitő nagybizottságba 54/1899. sz. a. kiküldött tagjait, hogy e szabályzat alapján a tanitónőképző intézetet pártoló egyesület megalakitásáról gondoskodjanak; ily czélból elrendeli, hogy e szabályzat 100 példányban kinyomattatván, a kebelbeli egyházak lelkészeihez küldessék meg; a lelkészeket pedig felhivja, hogy ezen egyesület részére tagokat szerezni buzgólkodjanak s eljárásuk eredményéről, folyó évi november hó 1-ig az esperesi hivatalhoz tegyenek jelentést.

56. Pankotai lelkész beterjeszti a silingyiai egyesült protestáns legányegyháznak egyházmegyénk közgyüléséhez, az egyházkerülethez és az országos konventhez intézett segély kérvényeit, ugy, amint azokat Gálik Mihály apateleki ág. hitv. ev. lelkész, mint hivatalánál fogva ez időszerint a leányegyház felügyelő lelkésze — hozzá — egyházmegyénk 48/1899. sz. végzése értelmében fölszerelve áttette. E kérvényekhez csatolva van: a leányegyház megalakulásáról az aradbékési ág. hitv. ev. esperesség kiküldött bizottsága által, a pankotai ev. ref. lelkész, továbbá a silingyiai ev. ref. és ág. hitv. ev. egyháztagok részvételével fölvett jegyzőkönyv 1899. október 3-áról; a silingyiai egyesült evangyéliumi leányegyháznak 1899. október 1-én tartott közgyűlésében 4. p. alatt megállapitott s az 1900. évre szóló és Gálik Mátyás ág. hitv. ev. lelkész, mint a silingyiai egyesült evangyéliumi leányegyház igazgató lelkésze által aláirt költségvetése; végre a Silingyián lakó ev. ref. és ág hitv. ev. hivek számáról s vagyoni állapotáról szóló hiteles kimutatás. (2. p)

Egyházmegyénk közgyűlése a Silingyián 1899. évi október hó 3-án kelt s az ott letelepült ev. ref. és ág.

hitv. ev. egyháztagok kölcsönös jogait és kötelességeit szabályozó s jegyzőkönyvbe foglalt egyesség 4-dik pontjának ama tételét, hogy „a pankotai ev. ref. lelkész minden hatósági jog kizárásával tekinthet bele az egyesült prot. leányegyház évi számadásaiba“, mint sérelmest és fölöslegest kihagyandónak véli;

az egyesség 7-dik pontjának megváltoztatásával, a vasárnapi s ünnepi isteni tiszteleteken, nem különben az iskolai tanitásnál, a magyar nyelv kötelező használatának kimondását kivánja;

egy ev. ref. egyházgondnok választását szükségesnek tartja;

általában az ev. ref egyetemes Konvent 1900. április 24—27-én 59. sz. határozatában elfogadott s a magyarországi ev ref. és ág. hitv ev. egyházat közösen érdeklő ügyekre nézve egyezségileg megállapitott szabályokhoz való alkalmazkodást tekinti kötelezőnek s ahoz ragaszkodik;

a beterjesztett költségvetésben megállapitott 100 frt tanitói fizetést törvénybe ütközőnek itéli;

s tekintettel 48/1899 sz. határozatában az alakuló silingyiai egyesült prot. leányegyházzal szemben elfoglalt álláspontjára, melyben a két testvér felekezet kölcsönös jogait és kötelességeit illetőleg a teljes paritas foganatositását feltételül köti ki: az egyházi főhatóságainkhoz intézett segélykérvényeket, tett észrevételeinek kiséretében s csatolt okmányaival együtt terjeszti föl a főtiszteletü egyházkerület közgyüléséhez.

57. Tárgyalás alá vétettek a radna-lippai egyháznak, Szabó József boros-sebesi lelkésznek, Vadas Gyula cserméi lelkésztanitónak s Kondor Imre nyégerfalvi előkönyörgő tanitónak, ki időközben más egyházmegyébe távozo t, államsegélyért benyujtott kérvényei s ezekkel kapcsolatban olvastatott egyházmegyénk esperesének a rendes államsegély kiosztására vonatkozó következő inditványa:

„Nagytiszteletü egyházmegyei Közgyűlés!

Hivatkozással a 18/1898. és a 20/1899. sz. egyházmegyei végzésben felhozott indokokra, inditványozom, hogy

a folyó évről esedékes 760 koronát tevő rendes államsegélyből adassék:

1. 200 korona a radna-lippai egyháznak adósságtörlesztésre, mely egyház még mindig az alakulás nehézségeivel küzd s annak szegény tagjai a mellett, hogy

állami egyenes adójuknak 61·40%-át fizetik rendes egyházi adóul, még külön temető, harangvétel által egész az összeroskadásig megterhelik magukat;

2. 100 korona a boros-sebesi egyháznak, melynek szegény tagjai bár állami egyenes adójuknak 73·65%-át fizetik egyházi adóul, folyó költségeiket alig képesek fedezni;

3. 100 korona a ménes-gyoroki egyháznak adósság törlesztésre; ezen egyházat még az iskola épitésből eredt jelentékeny adósság terheli s e mellett roskatag temploma épitéséhez kell készülnie, tőkesegélyhez még nem juthatott, szegény tagjai állami egyenes adójuknak 63·14%-át fizetik egyházi adóul.

4. 140 korona a radna-lippai missiói kört ellátó lelkésznek utiköltsége némi megtérítésére;

5. 140 korona a boros-sebesi missiói kört ellátó lelkésznek utiköltsége némi megtérítésére;

6. 80 korona a belényesi lelkésznek vallástanitásért.

Összesen 760 korona

és ezen segélynek ilyen arányban leendő- kiosztásával, a rendes államsegély kiosztásával megbizott küldöttség bizassék meg.

Tiszteletem kifejezésével vagyok

Nagy-Szalontán, 1900. augusztus 23.

Széll Kálmán,
ev. ref. esperes.“

Egyházmegyénk közgyülése esperes inditványát egyhangulag elfogadván, a rendes államsegélyből

a radna-lippai egyháznak adósságtörlesztésre 200 korona,

a boros-sebesi egyháznak folyó évi közszükségletei fedezésére 100 korona,

a ménes gyoroki egyháznak adósságtörlesztésre 100 korona,

Fogarassy Bálint radna-lippai s Szabó József boros-sebesi missiói kört ellátó lelkészeknek, utiköltségeik némi megtérítésére 140—140 korona s végül

Sipos Imre belényesi lelkésznek, vallástanitásért 80 korona segélyt szavaz meg s annak kiosztásával a rendes államsegély kiosztásával megbizott küldöttséget bizza meg.

58. Fogarassy Bálint radna-lippai, Hunyadi László ménes-gyoroki és Szabó József boros-sebesi lelkészeknek a csekély fizetésü lelkésznek fizetéskiegészitésére alkotott egyházkerületi alaphoz segélyért benyujtott kérvényei

meleg pártolással terjesztetnek föl egyházkerületünk közgyüléséhez.

59. Diószegi Mihály gyantai lelkész, mint a széplaki és kisházai leányegyházak felügyelő lelkésze, Hajdu Elek vadászi lelkész, mint a simonyi falvai felügyelő lelkész és Fogarassy Bálint radna-lippai lelkész és körlelkész az egyházkerület segélyegyletéhez segélyért folyamodnak.

Folyamodó lelkészek kérelmét a segélyegyleti választmány figyelmébe melegen ajánlja egyházmegyénk közgyűlése.

60. A tárkányi egyház, temploma gyökeres kijavitásából eredő adóssága törlesztésére 450 frt (900 korona) közalapi segélyt kér,

Mint idegen nemzetiségü községek közé ékelt, jelentékeny áldozatokat hozott egyház temploma javitázából eredő adóssága törlesztésére 200 forint (400 korona) közalapi segélyre melegen ajánltatik.

61. A kisházai leányegyház, imaház és előkönyörgői lakás épitésére, az országos egyházi közalapból 300 korona segélyt kér.

Ezen gyönge, idegen nemzetiségű lakosok között magát nagy küzdelemmel s jelentékeny áldozatokkal fentartó leányegyházat 250 korona segélyre a legmelegebb pártolással ajánlja egyházmegyénk közgyűlése.

62. Az egyházmegyei tanügyi bizottság — az egyházkerületi tanügyi bizottsághoz juttatás czéljából — beterjeszti az egyházmegye iskoláinak 1899/1900-ik iskolai évi állapotát feltüntető részletes jelentését.

A bemutatott részletes jelentés az egyházkerület tanügyi bizottságához felterjesztetik.

63. Ugyancsak a tanügyi bizottság jelenti, hogy Kozma Zsigmond az egyházmegyei tanügyi bizottsághoz intézett beadványában lemond a b.-böszörményi körben 10 év óta viselt iskolalátogatói tisztéről, azon okból, hogy nagy-bajomi lelkészszé választatott s ezen egyházmegyéből távozik. Fölkéri a tanügyi bizottságot, hogy e hely betöltéséről már most gondoskodjék, hogy igy a megválasztandó már a közelebbi iskolai évben teljesithesse az iskolalátogatást.

Egyházmegyénk közgyűlése amidőn kiemeli Kozma Zsigmond iskola körlátogató ügybuzgóságát, melyet 10 éven át viselt hivatalában tanúsitott, ugyanakkor az egyházmegyei tanügyi bizottság javaslatára a b.-böszörményi iskola-kör lelkészi látogatójává Budai János b.-böszörményi lelkészt választja meg.

64. Olvastatott a számvevőszék következő jegyzőkönyvi jelentése:

„Jegyzőkönyv,

felvétetett a nagyszalontai ev. ref. egyházmegyei számonkérőszék által 1900. évi aug. 28-án a nagyszalontai ev. ref. egyházmegyéhez tartozó azon egyházgondnoki számadások megvizsgálása tárgyában, melyek az 1900. év márt. 28-án tartott űlés alkalmával pótlás, vagy egyéb hiányok kiegészitése végett visszautasitva lettek.

Jelenlévők:

Kovács Károly elnök.
Szikszay Lajos számvevő.
Bagdi János előadó és jegyző.

Mely alkalommal a k.-apáti-i, szentleányfalvai, n.-zerindi, tenkei, szemlaki, fenesi, b.-sebesi és m.-homorogi pótlás végett visszaútasitott számadások a számonkérőszék által felülvizsgáltatván, azokban a hiányok pótolva lettek, miért is az illető egyházgondnokoknak, a felmentvényt — a fenntartandók fenntartásával — megadhatónak javasoljuk.

A közgyűlés a felmentvényt megadja.

A fekete-tóti pótlás végett visszaútasitott számadás nem érkezett be, felelősség terhe alatt utasittatik egyh. gondnok, hogy számadását egy hónap lefolyása alatt, nagytiszteletű esperes úrhoz beterjessze.

Ezen javaslat a közgyűlés által határozati erőre emeltetik.

Kmf.

Bagdi János
előadó és jegyző.“

65. Olvastatott esperesnek az egyetemes konvent felhivása s illetőleg egyházkerületünk 18/1899. sz. végzése folytán, a lelkészi könyvtárak megalkotása ügyében beterjesztett következő inditványa.

„Nagytiszteletű egyházmegyei Közgyűlés! Az egyetemes konvent felhivásából a tiszántúli ev. ref. egyházkerület 18/1900. sz. végzésében a lelkészi könyvtárak megalkotásának nagyfontosságú kérdését az egyházmegyék hatáskörébe utalja s miután e könyvtárak létesitése egyszersmind létfeltétele a protestáns irodalmi munkásság fölkarolásának, s iratai terjesztésének: ezt mint egyik legfontosabb missziói teendőt ajánlja a kebelbeli lelkészi kar támogató figyelmébe.“

„Inditványozom, hogy e nagyfontosságu kérdésben, a lelkészi könyvtárak miként leendő létesitése ügyében egy 3—5 tagu bizottságot küldjön ki egyházmegyénk közgyűlése azzal a megbisással, hogy ezen bizottság javaslatát egyházmegyénk közelebbi gyűlésére terjessze be és pedig ugy, hogy e javaslatot az egyházmegyei közgyűlést előzőleg az egyházmegyei értekezlet is tárgyalja s jelentésével együtt terjessze majd föl egyházmegyénk tavaszi közgyűléséhez. Tiszteletem kifejezésével vagyok Nagy-Szalontán, 1900. aug. 23. Széll Kálmán ev. ref. esperes."

Esperes inditványát egyhangulag magáévá tevén egyházmegyénk közgyűlése, az ő elnöklete alatt egy Nagy Imre, Hadházy Kálmán, Balog Ambrus és Böszörményi Lajos tagokból álló bizottságot küld ki, azon megbizással, hogy a lelkészi könyvtárak miként leendő létesitése ügyében készitsenek véleményes javaslatot s azt egyházmegyénk közelebb tartandó közgyűlésére terjesszék föl.

66. Egyházkerületünk 45/1900. sz. azon végzése folytán, hogy a vakokat segitő országos egyesület segélyezésére minden egyházmegye saját közpénztára terhére bizonyos összeget ajánljon meg:

egyházmegyénk közgyűlése, esperes inditványára, a vakokat segélyező országos egyesület segélyezésére, egyszersmindenkorra, házi pénztárából 25 koronát adományoz s megbizza pénztárnokot, hogy ezen összeget, mint egyszersmindenkori segélyt, illetékes helyére leendő eljuttatás végett, egyházkerületünk pénztárába küldje be.

67. A komádi-i ev. ref. egyház presbyteriuma beterjeszti az 1900 ápril hó 8-án tartott gyűléséből 2. sz a. s az egyházközségi közgyűlésből 1900. aug. 26-án 3. sz. a. hozott határozatokat, mely határozatokban az 1893. évi egyházmegyei közgyűlés 26. sz. végzésével 6 évre jóváhagyott adókulcsot ujabb 5 évi időtartamra 1900—1904. évekre kiterjesztetni kivánják s annak megerősitését kérik. Az ujabb adó kulcsnál csupán abban van eltérés az előbbitől, hogy az önálló házasságon kivül élőkre az előbbi adó kulcs szerint kötelesek voltak 2 korona személy adót kivetni, de csak 1—1 koronát szedtek s e gyakorlatnak megfelelőleg most a 24 életévüket betöltött, vagy házasság által nagykoruvá lett egy évre özvegy, vagy házastársától külön válva élő egyénre személy adó czimen 1 koronát vetettek ki, továbbá az uj adó kulcs szerint kettőnél több iskolaköteles gyermek után tandij nem fizettetik. A multra nézve azzal indokolják a határozattól eltérést, hogy az egyház békéje ezt igy kivánta.

Egyházmegyénk közgyűlése a presbyterium és egyházközségi közgyűlés által egyhangulag hozott határozatokat jováhagyja, a beterjesztett adókulcsot öt évi

időtartamra megerősiti az 1900—1904. évekre. Ezen kulcs alapján fizetni tartoznak a komádi-i egyház tagjai és pedig:

1. Minden 24 évet betöltött vagy házasság által nagykoruvá vált egyén, tehát az özvegyek és külön válva élők is személy adó czimén 1 koronát.

2. Minden tüzhelylyel ellátott a község beltelkén épült ház után ház adó czimén 1 koronát.

3. Egyházi adó czimén föld adó után csupán az egyenes adó után ennek 15%-át.

4. Iskola adó czimén minden iskolaköteles gyermek után egy családban azonban csak két tanköteles gyermeket számitva 4—4 koronát.

68. A komádi-i presbyterium az 1900. aug. hó 26 án tartott gyűléséből 3. sz. a hozott s az egyházközségi közgyűlés által ugyanazon napon 4. sz. a. hozott határozatokat terjeszti be jóváhagyás végett. A betétszerkesztés alkalmából kérnek engedélyt arra, hogy az ev. ref. egyház tulajdonát képező azon földeket, melyek a belhivatalnokok használatában vannak, az egyház nevére irathassák, azokra az egyház tulajdonjogát bekebeleztethessék, annak megjelölésével, hogy mi alapból vagy alapitványból származnak és mi czélra szolgálnak.

Egyházmegyénk közgyűlése készséggel adja beleegyezését abba, hogy az egyházi belhivatalnokok javadalmát képező s igy kétségtelenül a komádi i ev. ref. egyház tulajdonát tevő földek az ev. ref. egyház nevére átirassanak, azokra az ev. ref. egyház tulajdonjoga bekebeleztessék, azonban megjelölendő lesz a czél, mire az ingatlanok szolgálnak, valamint az alap, vagy alapitvány, honnan az ingatlanok származtak. Egyszersmind a komádi-i presbyteriumnak meghagyja egyházmegyénk közgyűlése, hogy majdan az uj telekkönyi betéteket hiteles alakban bemutassa.

69 A sarkadi egyház presbyteriuma, jóváhagyás és megerősités végett beterjeszti a sarkadi-ősii pusztán felállitandó ev. ref. jellegű, a sarkadi ev. ref. iskolaszék fenhatósága alá helyezendő vegyes iskola létesitése tárgyában a sarkadi ev. ref. egyház és Sarkad nagyközség között kötött szerződést az iskola évi költségvetésével s az előkönyörgő tanitó ideiglenesen, egy példányban kiállitott, 800 korona törzsfizetést és lakást biztositó dijlevelével együtt, azon megjegyzéssel, hogy e dijlevelet 3 példányban, törvényszerüen kiállitva akkor terjesztik be, ha e szerződést Sarkad község felettes hatósága, Bihar-megye törvényhatósági bizottsága is jóváhagyja és megerősiti. A becsatolt szerződés és költségelőirányzat szerint ugy az iskola fentartási költségeit, melyek

évenkint 1300 koronára rugnak, mint a beruházási czélokra egyszersmindenkorra fölvett 200 koronát a fentartó két testület egyenlő arányban fedezendi.

Egyházmegyénk közgyűlése örömmel adja beleegyezését, hogy a sarkadi ev. ref. egyház, Sarkad nagyközségével együttesen a sarkad-ősii pusztán egy ev. ref. jellegű, a sarkadi ev. ref. iskolaszék fenhatósága alá helyezendő vegyes iskolát állitson föl; az e czélból megkötött, a presbyterium által elfogadott szerződést, valamint az előkönyörgő tanitó dijlevelét a maga részéről jóváhagyja és megerősiti. Utasitja egyszersmind a presbyteriumot, hogy hivja fel Sarkad község előljáróságát, hogy ez a szóban forgó szerződés megerősitését felsőbb hatóságánál eszközölje ki; végül megbizza esperest, hogy ha ennek megtörténtével az előkönyörgő tanitóság dijlevele szabályszerüen, 3 példányban kiállitva hozzá beküldetik, azt végső megerősités czéljából egyházkerületünk közelebb tartandó közgyűléséhez terjessze föl.

70. A kisházai leány- egyház nevében felügyelő lelkész, gondnok és egyházi jegyző, beterjesztik az egyháztanács 1900. aug. hó 19-én tartott gyűléséből 4. sz a hozott határozatot s kérik egyházmegyénk közgyűlését, hogy határozatuk jóváhagyásával elavult imaházuk és előkönyörgői lakásuknak 1800 koronás költségvetés mellett Veres Károly egyházmegyei épitész által készitett s a bemutatott terv szerint kijavitását, az avult épület anyagjainak felhasználásával ujra épitését engedélyezze, továbbá hogy adjon engedélyt arra, miszerint takarékpénztári 400 korona betétét az előző évek 400 korona pénztári maradványát, kötelezvényeken egyes lakosoknál kint levő 1000 korona tőkéjéből 400 koronát felhasználhassanak, megtakaritani remélnek közmunka és házi kezelés által 300 koronát, a hiányként mutatkozó 300 koronát pedig a közalapból kérik segélyképen.

Egyházmegyénk közgyűlése az idegen ajkuak közé ékelt, vallásához, nemzetiségéhez hiven ragaszkodó kisházai kisded egyház törekvését szivesen veszi tudomásul, közalapi segélyre ajánlja a kisded egyház községet, készséggel hagyja jóvá a beterjesztett terv és költségvetés alapján az imaház és előkönyörgői lakás ujra épitését engedélyezi, e czélra a takarékpénztári betét 400 korona, az előző évek pénztári maradvanya 400 korona s a kötelezvényeken kint levő 1000 koronából 400 korona felhasználását, beleegyezik, hogy közmunkával járuljanak az épitkezéshez, s e czélból az egyháztagokra a kiszolgáltatandó fuvart és kézi napszámot kivethessék.

Figyelmébe ajánlja azonban a presbyteriumnak, hogy a vállalat keresztül vitele körül óvatosan járjon el, a felhasználandó anyagokat előzetesen vizsgáltassa meg s az épités folyama alatt ellenőrzést gyakoroljon, végre kötelességévé teszi, hogy az épitkezést felülvizsgáltassa s az esperesi hivatalhoz jelentését annak idején beterjessze.

71. Buday János berek-böszörményi lelkész, a vallásos tartalmu népies irodalom fölkarolása és buzgó terjesztése érdekében a következő inditványt terjeszti be: "1. Mondja ki az egyházmegyei közgyűlés *kötelezőleg,* hogy minden presbyterium gondoskodjék a népies iratok terjesztéséről; azokból állandó raktárt tartson, azokat árultassa megbizottja által s az eredményről uj év alkalmával tegyen jelentést az esperesi hivatalnak. 2. Az egyházmegyei közgyűlés bizzon meg egy lelkészt, ki a vallásos iratokat kezelje, kinél minden megrendelés eszközlendő. Működéséről minden tavaszi közgyűlésen számot adni tartozik."

Ezen inditványt egyházmegyénk közgyűlése nem teszi magáévá, részint azért, mert ilyen természetű ügyben czélhoz vezetőnek nem tartja, részint azért, mert a népies iratok Budapesten épen olyan hozzáférhető helyen vannak, mint egyházmegyénk bármelyik egyházközségében, részint végre azért, mivel egyházmegyénk esperese már 1867-ben, 630. sz. a. kibocsátott körlevelében szivökre kötötte ugy a lelkészeknek, mint a presbyteriumoknak a népies iratok buzgó terjesztését. Ezuttal egyházmegyénk közgyűlése is felhivja a kebelbeli egyházak lelkészeit, tanitóit és presbytereit, hogy ezen esperesi körlevél értelmében a népies iratok terjesztésén buzgólkodjanak.

72. A nagyszalontai presbyterium beterjeszti az ujonnan szervezett IV-ik fiuosztály tanitóságának dijlevelét egy eredeti és két másolati példányban, csatolva a presbyterium vonatkozó végzését. Ezen dijlevél az első osztályu fiiskola párhuzamos osztályu tanitóságának dijleveléből 180 korona pótlékkal alakittatott át s egészittetett ki 1000 korona készpénz és 200 korona lakbérre; kéri ennek jóváhagyását, megerősitését s az egyházkerületi közgyűlésre felterjesztését.

Egyházmegyei közgyűlésünk e dijlevelet, mivel az, az egyházi törvényben megszabott kivánalmaknak megfelel, jóváhagyja s megerősíti; a tiszántuli ev. ref. egyházkerületi közgyűléshez pártolólag felterjeszti.

73. Az árpádi egyház presbyteriuma, egyházmegyénk 23/1900 sz. végzése értelmében, jóváhagyás és megerősités végett, 3—3 példányban

kiállitva, beterjeszti az árpádi lelkész, valamint a fi- és leány-tanitó módositott dijlevelét.

Mivel a dijlevelek nem elég szabályszerüen vannak kiállitva, ujonnan, szabályszerüen leendő kiállitás czéljából visszaadatnak áz egyház előljáróságának, azon utasitással, hogy azokat egyházmegyénk esperesi hivatalához mielőbb terjessze be; egyszersmind megbizza egyházmegyénk esperest, hogy a törvényszerűen kiállitott dijleveleket végső jóváhagyás és megerősités végett egyházkerületünk közgyűléséhez terjessze föl.

74. A zerindi lelkész 208. sz. a. megerősités végett beterjeszti az ujonnan szervezett vegyes iskola tanitóság dijlevelét 3 példányban, csatolja a régi dijlevelet a presbyterium vonatkozó végzését 20/1900. sz. a. kéri a dijlevél megerősitését, az egyházkerületre felterjesztését.

Egyházmegyénk közgyűlése ezen dijlevelet — mivel az egyházi törvény 435. §-a *á* pontjában megszabott kivánalmaknak megfelel, — jóváhagyja és megerősiti, s azt végmegerősités végett a tiszántuli ev. ref. egyházkerület közgyűléséhez pártolólag felterjeszti.

75. A tanitói segélyegylet elnöke: Varga Károly beterjeszti a segély-egylet 1899/1900. évi állapotát feltüntető részletes jelentését, mely szerint:

a) 7/1900. szám alatt beküldötte az esperesi hivatalhoz a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi minisztérium 500 frtos adományáról szóló „Kimutatás"-t a kölcsönzők neveinek megjelölése és a kamatok hovaforditasával egyben.

b) beterjeszti a tanitói segély-egylet 1899. május 1-től, 1900. május 1-ig terjedő számadását, — melyet ugy az 1900. május hó 21-én tartott választmányi, mint a folyó évi julius 13-án tartott közgyűlés — a becsatolt jegyzőkönyvi kivonatok szerint, kifogástalannak talált és jóváhagyott.

A mellékelt számadás szerint az egylet tőkéje az alapitványokkal együtt 1900. május hó 1-én ... ... 48,444 korona és 75 fillér.
Tőke-szaporulat ... ... 831 „ 76 „
29 segélyezettnek kiosztatott ... ... 2,749 „ 96 „

Ezek után fájdalommal tesz emlitést arról, hogy egyházmegyénk 45 egyháza közül a mult évben 5 hozta meg az egylet oltárára kegyes adomány czimen áldozatát 9 korona 82 fillér értékban. 40 egyház távol maradt s nem kivánt a könnyek letörlésében segitségükre jönni. Beismeri, hogy az egyházi főhatóság e tekintetben megtette s megteszi a magáét; ha vád szállhat valakire, az első sorban a tantestület tagjait éri, mert 40 egyháznak a tanitói feledkeztek meg azon kötelességük teljesitéséről, hogy egyházaikat nehány fillér áldozattételre buzditsák.

c) Végül a virágvasárnapinál jövedelmezőbb perselypénz engedélyezését s még egy, az egyházakhoz intézendő ujabb felhivás szives megtételét kéri.

Segély-egyleti elnök jelentése jóváhagyó tudomásul vétetik Azon kérelemnek, hogy a segélyegylet tőkéje gyarapitására a virágvasárnapinál jövedelmezőbb perselypénz engedélyeztessék: közgyűlésünk, — tekintettel az egyházakat több felől igénybe vevő könyöradományokra — helyt nem adhat; azonban ujból utasitja egyházmegyei közgyűlésünk a kebelében levő egyházak lelkészeit és gondnokait arra, hogy tartsák állásukból kifolyó kötelességüknek, a virágvasárnapi perselypénzt a segélyegylet pénztárába beküldeni.

76. Nagy Lajos szemlaki, Kolozsi Géza fekete gyarmati, Szentesy Elek szalontai tanitók s Faragó Róza geszti tanitónő állásaikon végmegerősitésüket kérik.

Beterjesztett okmányaik s az illető presbyteriumok választása alapján az egyházi törvény 431. §-a értelmében végleg azon megjegyzéssel erősittetnek meg, hogy az 57/892. sz. egyhm végzés értelmében az egyhm. tanitói gyámintézetbe mindnyájan belépni s az esküt letenni kötelesek.

77. Mezey Sándor gymn. VIII-ik osztályu debreczeni tanuló az 1900/901-ik isk. évre egyházmegyénk alapitványára leendő felvételét kéri.

Folyamodó — beterjesztett általános jeles bizonyitványa alapján — egyházmegyénk alapitványára felvétetik; miről a debreczeni főgymnasium igazgatósága ezen végzés megküldésével értesittetik.

78. Szentessy Elek nagyszalontai és Faragó Róza geszti tanitót elnöklő esperes fölhivja, hogy mint hivatali állásokban végleg megerősitett tanitók, az egyházi törvény 427. §-a értelmében a kötelező hivatali esküt az egyházmegyei közgyűlés színe előtt tegyék le.

Szentessy Elek nagyszalontai és Faragó Róza geszti tanitó az egyházkerület 433/1898. sz. határozatában megszabott forma szerint az esküt leteszik, s elnöklő esperes által buzditó szavak s áldás-kivánatokkal bocsáttatnak el, Részökre a hivatolt egyházkerületi végzés értelmében bizonyitvány adandó.

79. Az egyházmegye 1900. évi 26. számu végzésével megbizott egyházlátogató küldöttség 1900. évi junius hó 25-én 155/1900. ugrai lelkészi szám alatt jelentés mellett beterjeszti a Szentleányfalvai presby-

terium és egyházközségi közgyűlés 1900. évi május hó 31-én 16. és 10. sz. a. hozott határozatait s ezek mellett az egyházi adót fizetők egyéni, vagyoni kimutatását, mely szerint a szentleányfalvai egyházközség kötelékében van 145 párbéres 1195 hold földdel, 98 és ½ házzal s ezekre az 1885. évi adókulcá alapján 3823 liter buza, 3823 litev árpa és 407 korona 08 fillér ház és birtok adó vethető ki, s a legmagasabb adót a lelkész 90 hold földbirtoka fizeti és pedig 124 liter buzát, 124 liter árpát és 11 korona 74 fillért.

Kitűnik ezen kimutatásból, hogy a négy házzal, 80 hold földdel biró egyháztag 112 liter buzát, ugyanannyi aljgabonát és 12 korona 24 fillért, a legkisebb birtokos 1 ház és hold föld után 21 liter buzát, ugyanannyi aljgabonát és 2 korona 42 fillért, mig a házzal biró zsellérek 16 liter buzát, ugyanannyi aljgabonát és 42 fillért fizetnek.

Ugyanaz a küldöttség beterjeszt egy általános költségelőirányzatot 2 példányban, egyik az iskola államositása esetén, a másik a mai állapotban mutatja ki az egyház rendes bevételeit és pedig az utóbbi zárul az 1899. évről áthozva mint hátrány 2951 liter buzával, 2767 liter árpával és 1180 korona 54 fillér követeléssel és az 1900. évre előirányozva 5063 liter buza, ugyanannyi árpa és 1658 korona 98 fillér bevétellel mint uj kivetéssel, mely fedezettel szemben az egyház 1900. évi szükséglete teszen 5063 liter buzát, ugyanannyi árpát és 1937 korona 43 fillért, tehát hiányul mutatkoznék 278 korona 45 fillér.

Az iskola államositása esetén az évi rendes bevétel fedezné az 1348 korona 38 fillér és 3823 liter buza és árpa évi rendes szükségletet.

Végül ugyanaz a küldöttség beterjeszti a szentleányfalvi egyház összes adósságainak kimutatását az 1900. év Május 20-ról 6683 korona 23 fillérben kimutatva, benne ez összegben a 4000 korona tőke segélyjel, mely adósságot nem képez.

Kitűnik ezen kimutatásból, hogy az 1910. illetőleg 1920 évig az évenkénti teher kamatban 90 koronát s a töke törlesztés évenként 214 korona 57 fillért és az 1900. év terhe 1163 korona 75 fillért tesz.

Az adósságok okmányokkal vannak igazolva s az okmányok között vannak birósági itéletek és van egy letiltó rendelvény, melyben az egyház adósai eltiltatnak .különbeni kétszeri fizetés terhe alatt adójuknak az egyházi pénztárba leendő fizetésétől s utasittatnak, hogy a letitott összeget az egyház államadójába fizessék.

Egyházmegyénk közgyülése az egyházlátogató küldöttség jelentését általában tudomásul veszi s miután ezzel a szentleányfalvi egyház az 1900 évi 26. sz egyházmegyei végzésnek s ezzel megsürgetett korábbi végzéseknek jó részben eleget tett, de egyszersmind kitünt, hogy a lelkész és presbyterium az egyházat a pertől sem kimélték meg, hanem odáig engedték fajulni a viszonyokat, hogy az egyház ellen végrehajtás foganatosittatván, s az egyház szükségletét fedező adójövedelem lefoglalta-

tott, ezt egyenesen a lelkész és presbyterium mulasztásának tudja be s hanyagságnak minősiti s elvárja közgyűlésünk, ugy a lelkésztől, mint a presbyteriumtól, hogy a hasonló kellemetlenségek és károk előállását nagyobb gondossággal el fogja kerülni.

Mennyiben a letiltott egyházi követelés feloldást nem nyert volna, utasitja közgyűlésünk presbytériumot, hogy törvényes kötelességének, tartozásainak mielőbb tegyen eleget s lefoglalt követelése feloldásáról az esperesi hivatalhoz tegyen jelentést.

Végül amennyiben az egyháznak az egyes tagok ellen igen sok követelése van, azt erélylyel hajtsák be, sürgősen fizessék ki összes tartozásaikat s jelentésüket terjesszék be.

80. Szentleányfalvai lelkész és gondnok 132. sz. a. beterjesztik a presbyterium 1900. évi junius 24-én 17. sz. a. az egyházközségi közgyűlés ugyanazon napon 11. sz. a. hozott egyező határozatait, mely határozatok — lelkész ahhoz hozzá nem járulván, — a presbyterium által ugy az egyházközségi közgyűlés által egyhangulag hozattak, beterjesztik a presbyterium 1885. évi április hó 26-án 33. szám a. hozott határozatát s az azonos 7. számu egyházközségi határozatot, 1885. évi május hó 3-ikáról.

Az 1885. évi határozatok az egyházi és iskolai adókulcsot állapitják meg s az 1900. évi határozatok ezen adó kulcson csak annyit változtatnak, hogy a 200 holdtól 400 holdig eső birtokra az adó kulcs szerinti adónak csak fele része vethető ki, a 400 holdon tuli földbirtok pedig adóval meg nem terhelhető.

Kérik az 1885. évi 114. sz. egyházmegyei végzéssel megerösitett adó kulcs ezen változtatással való fentartását, ujabb megerősitését s egyidejüleg mivel az egyház szükségletét a rendes bevételek nem fedezik, az 1900. évre 400 korona rendkivüli adó kivetésére az engedélyt.

. . . Egyházmegyénk közgyűlése, mert egyrészről az 1885. évi 114. sz. egyházmegyei végzéssel jóváhagyott adókulcs alapján beszedhető jövedelem az egyház e f évi szükségletét a rendkivüli adó fejében kivetni szándékolt 400 koronával teljesen fedezi; mert más részről lelkész, ki az egyhangulag hozott presbyteriumi és egyházközségi közgyűlési határozatokkal szemben állást foglalt, de véleményét — legalább a jegyzőkönyvekben, jelentésekben annak nyoma nincsen — ki nem fejezte; azt tehát még ha az egyházközségi közgyűlés egyező véleményével szemben inkább elfogadható volna is, a közgyűlés elbirálás alá nem veheti, az **1900. évre** a presbyterium és

egyházközségi közgyűlés f. évi május hó 31-én 16. illetőleg 10. szám alatt hozott határozataiban foglalt módositással fentartott 1885. évi adókulcsot erősiti meg s feljogositja a presbyteriumot, hogy ezen adókulcs alapján az 1900. évi adókat kivethesse, beszedhesse, továbbá feljogositja a presbyteriumot, hogy a templom épitéséből származó adósság ez évi részletének törlesztésére az ezennel engedélyezett 400 korona rendkivüli adót a templom épitési adókulcs alapján kivethesse és beszedhesse.

Az adókulcsot csak 1 évre kellett jóváhagyni, mert a presbyterium jelentése szerint, ha az iskolák államositása bejejezést nem nyerne is, arra van kilátás, hogy a m. kir. földmivelésügyi miniszter az összes kincstári telepitvényes községekben, tehát Szentleányfalván is az iskolák fentartását s a tanitók fizetését is magára vállalja, ezen esetben pedig ujabb kivetés és pótadó nélkül fedezhető lenne az egyház évi rendes szükséglete

Az adó kulcs, mely ezen végzéssel jóváhagyást nyert, a következő:

1. Minden nagykorú egyháztag saját személye után tartozik fizetni 5 liter buzát, 5 liter árpát, 32 fillér egyházi adót, 3 liter buzát, 3 liter árpát iskolai adót.

2. Minden zsellér ház tulajdonos tartozik fizetni a zsellér ház után, ha abban benne lakik, 2 liter buza, 2 liter árpa, 33 fillér egyházi adót és ugyanannyi iskolai adót; ha pedig házában benne nem lakik, az élvezett haszonbér fejében a fenti összegen kivül 2 liter buza, 2 liter árpa, 32 fillér egyházi s ugyanannyi iskola adót.

3. Minden telektulajdonos a birtokában levő ház és egész telek föld után tartozik fizetni, ha házában benne lakik 10 liter buzát, 10 liter árpát, és 64 fillér egyházi és ugyanannyi iskolai adót.

5. A fél telek tulajdonosok a 3 pontban elősorolt összegnek felét tartoznak ugy az egyházi, mint az iskolai adóban fizetni a szerint, a mint telkeiken laknak vagy nem.

Ezen adó kulcs alapján az adó fokozatos emelkedésének csak 200 holdig van helye, a 200 holdnál nagyobb birtokkal birók 200—400 holdnyi földbirtokuk után a fenti adónak csak felét fizetik, s a 400 holdon tuli földbirtok egyházi adó tárgyát egyáltalán nem képezi.

Utasittatik egyben a presbyterium, miszerint a jövő tavaszi közgyűlésre tegyen jelentést arról, hogy az egyház hátraléka követeléseiből mit hajtott be, valamint arra is utasittatik, hogy jövőre oly adó kulcsot készitsen, hogy azzal egész szükséglete fedezhető s iskolája mint

felekezeti iskola egyházhatósági felügyelet alatt egyházi kezelésben megtartható legyen.

81. Szentleányfalvai presbyterium 54/1900. sz. a. beterjeszti az 1900. évi márczius hó 18-án tartott gyűléséből 10. sz. a. hozott végzését is kapcsolatban az 1900. évi költség előirányzatot jóváhagyás végett.

Az egyházmegyei közgyűlés előbbi számu végzésével uj adó kivetését is engedélyezte, tehát az egyház helyzete változott, a költségvetés tételei változtak, ennélfogva útasittatik a presbyterium, hogy uj költségvetést készitsen, olyat, a mely a szükségletet teljesen fedezvén, azt egy hó alatt az esperesi hivatalhoz jóváhagyás végett terjessze be.

82. A jegyzőkönyv hitelesitésére

Széll Kálmán esperes elnöklete alatt a jegyzők közbejöttével dr. Balogh Elek és Böszörményi Lajos tanácsbirák felkéretnek.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Nagy-Szalontán, 1900. évi augusztus hó 29. napján a nagyszalontai ev. ref. egyházmegye

birósági üléséből.

Jelen voltak: Széll Kálmán esperes és Tisza Kálmán egyházmegyei gondnok elnöklete alatt: Balog Ambrus, Dr. Márk Ferencz, Nagy Imre, Hajdu Elek, Benedek László, gróf Tisza István, Dr. Balogh Elek, Hadházy Kálmán egyházmegyei tanácsbirák, Nagy Imre, Kozma Zsigmond egyházmegyei jegyzők.

Jegyzőkönyv,

felvétetett N.-Szalontán, 1900. évi augusztus 29-ik napján a nagyszalontai egyházmegye fegyelmi birósságának Hajnal Imre pankotai tanitó elleni fegyelmi ügyében tartott üléséről.

83. Jelen voltak: Széll Kálmán esperes, Tisza Kálmán egyházmegyei gondnok elnökök, Balog Ambrus, Nagy Imre, Dr. Márk Ferencz. Böszörményi Lajos, Sípos Imre, Hajdu Elek egyházi, Benedek László, Tisza István gróf, Dr. Balogh Elek, Hadházy Kálmán világi tanácsbirák és Kozma Zsigmond egyházmegyei aljegyző.

Tárgyalás előtt Tisza Kálmán világi elnök bejelenti, hogy a fegyelmi bíróság ezen ülésére ugy a panaszos pankotai presbyterium, mint Hajnal Imre bepanaszlott tanitó szabályszerüen megidéztettek s erre a pankotai presbyterium képviseletében Kócsa Károly lelkész, Fekete József gondnok, Szakál József és Fekete Gyula presbyterek megjelentek; — továbbá megjelentek: Hajnal Imre bepanaszlott tanitó és — mint tanuk — Nagy Sándor, Földváry Géza, Stefanyák János, Kővágó János, Moravicz Jakab, Földvári Gyula, Fercsik Géza és Almási János pankotai lakosok.

Ezeknek előrebocsátása után felhivja világi elnök az ügy előadásával megbizott Balogh Ambrus tanácsbirót, hogy az ügyet terjeszsze a bíróság elé, ki is azt részletesen ismerteti a következőkben.

A pankotai presbyterium 1900. május 6-án hozott, az esperesi hivatalhoz beküldött végzésében határozatilag kimondotta, hogy Hajnal Imre tanitónak botrányos viselkedése, gyakori részegeskedése, izgága-

sága és többszöri kötelességszegése miatt felmond. E panaszlevélszerü végzést esperes közölte Hajnal Imre tanitóval, aki erre adott válaszában, az ellene badott vádakat alaptalanoknak nyilvánitván, maga ellen vizsgálatot kért. Ugyanezt kéri ujabb beadványában a pankotai presbyterium is.

Az egyházmegye elnöksége, ügyész véleményének meghallgatása után, Hajnal Imre ellen a vizsgálatot elrendelte, annak foganatositásával Fábián László tanácsbirót és Csécsi Imre aradi lelkészt bizta meg, ki is, mivel az egyházmegyei bíróságnak nem tagja, az egyházi törvény 311. §-ában meghatározott esküt letette.

A vizsgálat f. évi junius 22. és 25. napjain megtartatott, az arról fölvett jegyzőkönyv beterjesztetett.

E jegyzőkönyv adatait előadó részletesen ismerteti, kiemelvén, hogy a kihallgatott tanuk vallomásaikra a vizsgálat alkalmával meg nem eskettettek

Végül előterjeszti Kócsa Károly lelkésznek és Hajnal Imre tanitónak az esperesi hivatalhoz intézett több rendbeli, — valamint Hajnal Imre nejének ugyancsak az esperesi hivatalhoz intézett levelét s ezekkel kapcsolatban esperes azon intézkedését, hogy Hajnal Imre tanitó félfizetésének kiadását, mig ügye jogerős itélettel ellátva nem lesz, az egyház gondnokánál letiltotta.

A biróság világi elnöke feleket nyilatkozattételre hiván föl:

Kócsa Károly lelkész, a presbyterium nevében, Hajnal Imre tanitónak állomásáról leendő elmozditását kéri, — beterjesztvén egyuttal Zöldi Károly tanunak, ki a biróság ezen ülésén jelen nem lehet, a világosi m. kir. Járásbiróság előtt eskü mellett tett vallomásáról fölvett jegyzőkönyvet: —

Hajnal Imre, hivatkozva ártatlanságára, fölmentést vagy uj vizsgálatot kér.

A biróság, a vizsgálat alkalmával kihallgatott itt megjelent tanuk közül Nagy Sándor, Földvári Gyula, Stefanyák János, Kővágó János, Földvári Géza és Fercsik Géza pankotai lakosoknak vallomásaikra leendő megesketését elrendeli.

Nevezettek az esküt, — miután világi elnök által az eskü szentségére s a hamis esküvés sulyos következményeire figyelmeztettek, — a biróság szine előtt mindnyájan leteszik.

Világi elnök a tárgyalást befejezettnek nyilvánitván, a biróság, zárt ülésben, beható tanácskozás után, egyhangulag következőleg

i t é l t:

Hajnal Imre pankotai tanitót. az „Egyházi törvény“ 301. §. 10. pontja értelmében; — az egyhákias tekintélyt lealacsonyitó, a tanitói állás méltóságával össze nem egyeztethető viselkedéseért, fegyelmi bíróságunk vétkesnek nyilvánitja s az „Egyházi törvény“ 303. §. c. pont-

jában előirt büntetés alkalmazásával, a nagy-szalontai ev. ref. egyházmegye tanitói segélyegylete javára, az itélet jogerőre emelkedésétől számitott 3 hónap alatt lefizetendő 100, azaz egyszáz korona pénzbirságra, a vizsgálati költség, — 9 korona 22 fillér — s a tanuk fuvar költségének — 60 korona megfizetésére itéli.

Indokok:

a) Elmarasztalt tanitó lelkészéhez intézett, a vizsgálatí jegyzőkönyvhöz csatolt levelével minden kétséget kizárólag maga bizonyitotta be, hogy a panaszlevél 4. pontjában ellene felhozott azon vád, hogy t. i. „felettes egyházi hatósága, lelkész és presbyterek ellen alaptalanul vádaskodik, azokról tanitványai előtt becsmérlőlegnyilatkozik“ — igaz.

b) Az 5-ik vádpont igaz voltát, hogy „a szülőkkel gorombán és illetlenül bánik“ bizonyitják Szilasi Sándorné, Finta Jánosné, Koloczkai Józsefné és Földvári Gyula megegyező vallomásai.

c) Hogy a 6-ik vádpont is igaz, mely szerint „feleségével szóváltásokat és veszekedéseket folytat“, kitünik abból, hogy maga az elmarasztalt tanitó is elismer annyit, hogy egy alkalommal feleségére széket emelt, mely elismerés Feltsch Frigyesné vallomásának ide vonatkozó részét megerősiti.

d) Hogy a 7-ik vádpont is megáll és a valóságnak megfelelel, igazolja Áradmegye tanfelügyelőjéhez intézett és mellékletben csatolt beadványa elmarasztalt tanitónak, mert ezen beadványában a csalatkozhatatlanság vakmerőségével állitja, hogy a pankotai iparos iskola növendékeinek, ha iskolájuk osztatlan marad, eredményre jutni lehetetlenség, mert a növendékek az órákat átaluszszák, mely állitás letagadhatatlan vád és bántalom az ipartestületi elnök ellen, ki a tanitás eredményével meg volt elégedve.

e) Hogy a 8-ik vádpont sem alaptalan, mely szerint „mulatozásaiban elfelejtkezik magáról s ilyenkor botrányos viselkedésével mások előtt közbotrányt s hivatalos teendőiben mulasztást szokott elkövetni“, kitünik magának az elmarasztalt tanitónak ide vonatkozó vallomásából is, ki mentségül csak azt hozza fel, hogy az elősorolt esetek, a f. évi ápril 29-iki kivételével, már panasz tárgyát képezték s elintéztettek ; de Zöldi Károly, Csápa Kozma, Földváry Géza, Nagy Sándor, Janovics Romulusz, Fercsik Géza, Stefanyák János, Csizmadia András Bod József és Kővágó János tanuk vallomásai is megdönthetetlenül igazolják. — Beigazolást nyert az is, hogy elmarasztalt tanitó mámoros volt, midőn a f. évi ápril 29-én tartott vasárnap délelőtti istentiszteleten fenálló ének helyett estveli éneket énekelt.

Ezen beigazolt és az „Egyházi törvény“ 301 §. 10 pontjában megjelölt fegyelmi vétségek megtorlása czéljából Hajnal Imre tanitót elmarasztalni elkerülhetetlen volt. Minthogy továbbá ezen ügy békés uton

való kiegyenlitését elmarasztalt tanitó indokolatlan makacskodása, önérzetének mintegy tultengése akadályozta meg; minthogy a tavaszon már hamis vádaskodása következményeitől, melyeket védő iratainak szenvedélyes hangja és szertelen állitásai által is igazolt összeférhetetlen természete idézett elő, csak is az elnöki kibékitő, jóakaró rábeszélés hatása alatt nagy nehezen megtett bocsánatkérés árán menekült meg: az egyházi törvény 303. §-ának c. pontjában kiszabott 3-ad foku büntetést, a pénzbirságot kellett alkalmazni.

Ezen itélet világi elnök által, felek előtt nyilt ülésben kihirdettetett, azon figyelmeztetéssel, hogy az ellen felebbezni jogukban áll; mire ugy panaszosok, illetve azok nevében Kócsa Károly lelkész, mint Hajnal Imre elmarasztalt tanitó kijelentették hogy ezen itéletben meg nem nyugosznak, az ellen felebbezéssel élnek.

84. Jegyzőkönyv. Felvétetett N.-Szalontán 1900. Augusztus 29-én, a nagy-szalontai ev. ref. egyházmegye birósági üléséből, Nagy Elek sonkolyosi lelkész fegyelmi ügyében.

Jelen voltak:

I. A bíróság részéről: Széll Kálmán esperes és Tisza Kálmán egyházmegyei gondnok elnöklete alatt: Balogh Ambrus, dr. Márk Ferencz, Nagy Imre, Böszörményi Lajos, Sipos Imre, Hajdu Elek, Benedek László, gróf Tisza István, dr. Balogh Elek, Hadházy Kálmán.

II. A felek részéről: Nagy Elek sonkolyosi lelkész mint panaszlott. Miklós Péter, Gyulai Ferencz, Szilágyi János, Kovács Péter, Petrikó György gondnok, Szakács István, Boros István, Petrikó István, Fenessi Péter, Szilágyi Ferencz biró, Petrikó Ferencz, Matyi Péter egyháztagok.

Széll Kálmán esperes ki ez ügyben békitői tisztet teljesitett, valamint Benedek László és Sipos Imre e. m. tanácsbirák — kik a vizsgálatot teljesitették, ez ügy tárgyalásában nem vehetnek részt.

Elnök Tisza Kálmán jelenti, hogy a birósági ülés tárgya a Nagy Elek sonkolyosi lelkész ellen Fenesi Péter és 48 társa sonkolyosi lakosok panaszára elrendelt fegyelmi ügy.

A tárgyalásra ugy a panaszló és társai mint a panaszlott s esetleges tanui megidézve lettek s megjelentek.

Majd Nagy Imre főjegyzőt s tanácsbirót kéri föl az ügy ismertetésére.

Nagy Imre tanácsbiró az ügyet a következőkben ismerteti.

Fenesi Péter és 48 társa sonkolyosi lakosok panaszkérvényt intéznek f. é. márczius 4 én az espereshez, melyben Nagy Elek lelkészök ellen azt a vádat emelik, hogy vele a hivek meghasonlásba jöttek rideg természete durva bánásmódja s vérig sértő kifejezései miatt, annyira hogy miatta sokan vallásukat is elhagyni szándékoznak.

Panaszolják, hogy Gyulai Ferencz gondnokot 1894-ben számadása

alkalmával annyira megsértette. hogy az azóta templomba sem jár, kijelentvén, hogy nem is megy Istenházába addig, mig Nagy Elek lelkészök lesz. Petrikó János gondnokot 1895-ben számadásakor 24 forinttal akarta megkárositani, valamint Petrikó István gondnokot 1897-ben 17 frttal, s csak később — tévedését belátva — állott el követelésétől.

Alaptalan panaszokat ad be az egyháztagok ellen a járásbirósághoz szolgabirósághoz és csendőrséghez, s még nagy héten is csendőrök kel fogatja el az embereket. Nagy hét első napján f. é. márczius 5 én többeket hurczoltatott a belényesi járásbirósághoz.

Az iskolás gyermekeket a vallás órákon üti-veri s annyira elvaditotta, hogy nem akarnak hozzámenni vallásórára, s akad gyermek, a ki kijelentette, hogy inkább öngyilkos lesz minthogy a paphoz vallásórára menjen. Samu István fiát annyira megverte, hogy orvossal kellett gyógyittatni.

A presbytereket önkényüleg változtatja; egyiket kicsapja másikat beteszi.

A hiveket folyton gunyolja „retkes lábu", „hosszu tetü", „marha", „szamár", „ló", „barom" szavakkal illeti. Egy hivével sem beszél tisztességesen. Miatta a hivek nagy része Urasztalához nem járul. Egy gör. kath. vallásból az ev. ref. vallásra áttért sonkolyosi lakos a lelkész durva sértő bánásmódja miatt vissza akar térni előbbi vallására.

A lelkész számtalan bünét vizsgálat alkalmával igérik előterjeszteni.

Lelkész ellen már nehányszor panaszkodtak Benedek László tanácsbiró és Sipos Imre belényesi lelkész előtt, kik a helyszinére kimenve meg is győződtek panaszuk valódiságáról, lelkészöket szelid bánásmódra utasitották. Mindez nem használt. A hivek ingerültek ellene, vallásukat elhagyni készek, s a sonkolyosi egyház a megsemmisülésnek néz elébe; tekintélyes része nem jár templomba, ma holnap üres lesz az.

A lelkésznek nem megbüntetését, hanem egyházukból eltávolitását kérik, hogy lelkészt választhassanak, ki a békét, csendességet, igazságot szeresse, őket ne gunyolja, gyermekeiket ne kinozza s nyomorékká ne tegye. Ha ez nem történik, kénytelenek ősi vallásukat elhagyni, hogy e zsarnokoskodó embertől megmenekedjenek

E panasz kérvény folytán Benedek László és Sipos Imre e. m. tanácsbirák f. év 13-án megjelentek Sonkolyoson esperes felhivására, hol azonban a nagyszámban egybegyült egyháztagok és a lelkész között a békességet nem létesithették; egyfelől az egyháztagok zajos nyilatkozatokban fejezték ki lelkészök elleni ellenszenvöket, másfelől a lelkész semmit sem tett ezen ingerültség lecsilapitására, daczára annak, hogy módot, alkalmat nyujtottak neki erre.

Nagy Elek lelkész május 14-én jelenti, hogy Benedek László és Sipos Imre tanácsbirák e megjelenésök alkalmával nem jártak el szabályszerüen, s hogy személyesen fogja ügyét előadni esperes előtt.

Majd május 29-én a panaszlevélre adott nyilatkozatában a felho-

zott vádakat alaptalanoknak, részben a rosszakarat és személyes bosszú szüleményeinek s főleg pedig eredetében azon körülménynek tulajdonitja, hogy a 34—1895. sz. egyházmegyei végzés alapján, jogszerü fizetésének — erdő illetményének — a világi biróság utján kénytelenittetett érvényt szerezni. Különben az alaptalan vádaskodókat elutasitani s meginteni kéri.

F. év junius 9-én a szabályszerü egyházlátogatás alkalmával esperes békebirói uton kisértette meg az ügy elintézését, tanácsolván Nagy Elek lelkésznek, hogy mivel a 34—1895 sz. egyházmegyei végzést félremagyarázta, s a közigazgatási ut helyett peres uton követelte erdő illetményét, vonja vissza a világi biróság előtt inditott azon pert s akkor az egyház tagjai is mint igérték kibékülnek vele és hajlandók lesznek kártéritést adni az erdőilletményért.

Nagy Elek lelkész a pert tényleg nem szüntette be, miért is panaszlók ujabb panaszlevelet adtak be, melyben elpanaszolják, hogy bár az espereshez tett jelentésükre Nagy Elek lelkész ellen a vizsgálat elrendeltetett, Sipos Imre és Benedek László tanácsbirák által a hely szinén a béke helyreállitása megkisértetett, s bár maga az esperes is fölhivta lelkészöket a község, illetve annak előljáró ellen inditott per visszavonására, mégis Nagy Elek csak fokozza eddigi tapintatlan eljárását; közelebb pünköst első napján tartott predikációjával a hiveket megbotránkoztatta, s az emlitett pert még mai napig sem szüntette be. Kérik az egyházmegyei közgyülést hogy a beadott panaszlevél s vizsgálati iratok alapján az ügyet vegye birálat alá és intézze el.

F. évi aug. 5-én kelt ügyészi véleményre, aug. 6-án az egyházmegye elnöksége nevében ez ügyben a fegyelmi vizsgálat elrendeltetett, s annak foganatositásával Sipos Imre és Benedek László egyházmegyei tanácsbirák megbizattak, kik is a *fegyelmi vizsgálatot* f. év aug. 12-én majd folytatólag aug. 19-én Sonkolyoson, s aug. 21-én Belényesben teljesitették és az erről fölvett *jegyzőkönyvet* f. év augusztus 21-én beterjesztették.

E szerint:

1. Petrikó István — 1897. évben gondnok — vallja hogy gondnoki számadásakor a lelkész még 16 frtot követelt tőle, mely követelés jogtalanságáról később maga is meggyőződött.

Panaszolja, hogy fatartozásának beszállitásakor 1898-ban, az általa vitt fát lelkész szekerenként 50—50 krra becsültette fel, s azon az alapon, hogy dijlevelében egy szekérfa értéke 80 krajczár, a különbözetért keresetet inditott ellene a járásbirósághál, majd a szolgabirósághál, s ismét a járásbirósághál, hova három izben lett beidézve, s ezek folytán perköltsége lett. A per be lett szüntetve. Hogy a panaszos kellő minőségü jó fát fizetett a lelkésznek, tanuk rá Fenesi Péter, Miklós Péter, Matyi Péter, kik egyuttal a panaszlevél aláirói is.

Ugyanezen panaszos kijelenti, hogy — mint már 2—3 év óta nem jár templomba, nem fog járni ezután se mig Nagy Elek lelkészök lesz, s hogy Gyulai Ferencz is ezért nem jár templomba 5 év óta, s hogy

lelkészök e kijelentésre ugy válaszolt, hogy „nem bánja, ha senki nem jön is templomba".

2 Szilágyi Ferencz községi biró előadja, hogy Péter öcsének árváját Istvánt mint tankötelest a vallástani órán körmein ugy megverte a lelkész, hogy a gyermek 4 napig se fogni se öltözni nem tudott, körme leesett. Utóbbira tanuk: Kovács Péter nagyapa, Gyulai Ferencz volt biró. E panaszt Szilágyi István 11 éves iskolás gyermek is megerősiti, hozzá tevén, hogy máskor is bántotta őt a lelkész, mert a vallásleczke felmondásában elakadt A gyermek tanui: Fenesi Teréz 12 éves, ki a panaszos előadást megerősiti, s Vékony József 11 éves, ki más alkalommal látta, hogy a lelkész Szilágyi Istvánt megverte, körmére ráütött a leczke nem tudásért, hozzátevén hogy ez alkalommal lelkész az egész osztályt megverte a miért legyezték magokat.

Ugyancsak Szilágyi Ferencz panaszolja, hogy midőn 1898-ban e. godnok volt, egy izben az általa beszedett két forint miatt lelkész kérdőre vonta, megtámadta, szemtelennek nevezte; a mult évben pedig retkes lábunak mondta a lelkész szobájában.

Ugyancsak a mult évben; kérésére nem akarta egyszerre temetni el — költségkimélés végett — Szakács Pétert és nejét Szántó Zsuzsánnát, sőt őtet mint közbenjárót kiakarta dobni, piszkosnak, szemtelennek mondta. Szakács István tanu ezt megerősiti, hozzátevén, hogy szolgabirói engedélyre mégis eltemette lelkész egyszerre a két halottat s 4 frttal dijjaztatván, se gyermekeitől, se testvéreitől nem bucsuztatta el az elhalt házaspárt.

3. Fenesi Péter előadja, hogy a 34—1895. sz. egyházmegyei végzés és az 1895. junius 14-én 2. sz. a. hozott presbyteri határozat által — legelő járandóságáért a közigazgatási hatósághoz utasitott lelkész, e végzések mellőzésével őt mint volt községi perceptort, nem is a község képviseletében, hanem saját vagyona erejéig perelte be Miklós János volt községi bíróval együtt a törvényszéknél, s e perrel nekik költséget okozott, holott ők Miklós Péterrel egy a község ellen támasztott állitólagos követelésért saját személyökben nem szavatolhatnak. E perben a községi képviselet lett volna alperesnek minősitendő. Lelkész bár 1892. óta szolgál, keresetében mégis 1887. óta számitja az illetménye iránti igényeit, s évenként 300, 400, 150, 581 követelési összegekben s a kamatokban kéri 1897. végéig a perköltségekkel együtt elmarasztalni panaszost és társát mint alpereseket, holott 1892-ig ehez joga sincs, miután nem volt addig lelkészök, se pedig ők nem voltak községi előljárók, hanem Fenesi Péter mint községi pénztárnok 1888—1896 ig, Miklós Péter pedig mint községi biró szolgált ugyanezen években. Lelkésznek perrel föllépése méltányos és jogos sem volt, mert mig a községi erdőlegelőből a lakosság csak pénzért élvezte illetményét, — ugy hogy az igy befolyt jövedelem mint közköltő kezeltetett s számoltatott el, — addig lelkész „ugy használta a legelőt erdőt, a mint akarta", szükséglete szerint vette azt igénybe, a mennyi jószágot akart,

annyit legeltetett, annyi fát kapott ingyen, a mennyi kellett, mig a lakosoknak az pénzért adatott. Ugyanis a községi elöljáróság beleegyezett abba, hogy lelkész az erdőt, legelőt saját szükségletére dijtalanul használja. Fájdalommel emliti fel, hogy lelkész az esperes előtt egyházlátogatás alkalmával feltételesen tett kiegyezési igéretét megváltoztatta; a keresetet nem vonta vissza, s igy okot adott továbbra is panaszuk fentartására Ezért ujitották meg julius 17-én s adták be ismételten 458. sz. panaszkérvényöket.

4. Miklós Péter a Fenesi Péter fentebb előadott panaszát magáévá teszi azon hozzáadással, hogy lelkészök azt is kijelentette, miszerint „nem nyugszik addig, mig neki és Fenesi Péternek egy inggallérja lesz a nyakán".

5. Samu Istvánné Samu Zsuzsánna előadja, hogy a télen az ő Gábor fiát ugy felpofozta a lelkész az iskolában, hogy füle megdagadt, abból vizes genyedtség jött, ugy hogy gyógyittatni kellett. A gyermek ma is nagyot hall. Tanu rá Miklós Péter, ki hallotta azt Samu Gábortól, mikor apjával az iskolából hazament.

6. Szakács Péterné Petrikó Zsuzsánna előadja, hogy Erzsi leányát pár év előtt felpofozta lelkész az iskolában. A gyermek fülfolyást kapott s ma is fáj a füle, s e miatt egy télen nem járhatott iskolába. Tanu rá Petrikó György kurátor — a panaszos atyja és Szilágyi Ferencz biró, kik hallották a Szakács Erzsi e tárgyu vallomását, s látták abban az időben a fülfolyás beállását. Petrikó György jelentette ez esetet a járásbiróságnál, de hivatalos uton — a költségtől félve — nem lépett föl.

Ugyane tárgyban (aug. 19-én) Szakács Erzsi 11 éves előadja, hogy 2 év előtt vallásóráról hazamenet ütötte kétszer pofon a lelkész; két hét mulva füle folyni kezdett s egy hónapig fájt. Az ütés oly nagy volt, hogy a pinczegádorhoz esett. Fenesi Teréz 12 éves e vallomást megerősiti.

Augusztus 19-én Szakács Teréz 10 éves előadja, hogy az idén lelkésztől 4 körmöst kapott és pedig fájdalmast. Tanuk rá Szakács Erzsébet 12 éves és Csáki Eszter 11 éves, kik igazolják, hogy Szakács Teréz a leczke nem tudása miatt kapott ki.

Petrikó Teréz 14 éves előadja, hogy három év előtt — mint iskolás gyermeket — a leczke nem tudása miatt mérgesen vonta ki hajánál fogva a padból a lelkész, kint a tanteremben agyba-főbe verte, rugdosta, ugy hogy két napig nem hallott jól, s hajánál fogva a padba bedobta. Tanuk rá Csáki Eszter és Szakács Erzsi. Utóbbi tanu szerint a fenyités után csak beküldte a padba panaszost a lelkész.

Fenesi Juli 10 éves előadja, hogy a vallás nem tudása miatt 6 körmöst kapott lelkésztől, ugy hogy ujja hegye feldagadt. Félévig beteg volt, mert szivdobogást kapott az ijedtségtől. Tanu rá Csáki Eszter és Szakács Erzsi.

Szőllősi Róza panaszolja, hogy 12 éves fiát ugy megverte lelkész a vallásórán, körmeit elkinozta, hogy beteg lett s orvoshoz kellett vinni. A gyermek nem mer vallás órára járni, s most a kihallgatásra se mert feljönni. Sipos Imre lelkésznek is panaszolta ezt. Szilágyi Gábor 13 éves, Petrikó Péter 11 éves látták a Szőllősi János megveretését, a miért a leczkét nem tudta.

Molnár István 9 éves körmére hatot ütött; Vékony József 11 éves körmét pálczával verte lelkész, ugy, hogy ujjai feldagadtak. Szilágyi Gábor és Petrikó Péter tanuk ezeket igazolják, előadván, hogy a lelkész többeket is megvert, arczulütött.

7. Szakács Ferencz, Oláh Mihály, Boros István, Molnár István, Petrikó György, Csáky János, Vura János, Szilágyi János, Fenesi Péter előadják, hogy f. évi pünkösd első napján többekkel együtt megbotránkoztak a lelkész predikációján, midőn az a Szent Lélek kitöltetése helyett a békéről beszélt, — bár maga mint lelkész nem békül ki; — urvacsorát sem vévén, felháborodva mentek haza. Fenesi Péter többek nevében azt is panaszolja; hogy aug. 18-án semmiféle templomi ünnepélyesség nem tartatott, illetőleg ily ünnepély a hitközséggel előre nem közöltetett; egy huszárkapitány gróf, mint vendége megbotránkozott ezen.

8. Molnár István előadja, hogy az általa vitt szekér fát visszautasitva, más alkalommal elfogadta lelkész. István fia fentebb előadott panaszát is megujitja.

9. Szakács Péter panaszolja, hogy 5 hét előtt, vasárnapi istentisztelet alkalmával lelkész a szószékből őt haszontalan disznó nyomorult névvel illette, midőn pedig a lelkészi lakon ennek okát kérdezte, lelkész nem felelt, majd kiutasitotta az irodából. Tanuk rá Szakács Péter, Csáki János, kik e panaszt aláirták.

10. Pap János, 18 év előtt gör. katholikusból lett ev. ref. vallásu sonkolyosi lakos panaszolja, hogy a mult évben általa befizetett egy véka párbér tiszta buzát lelkész elő-zör visszautasitotta, majd később ugyanazt elfogadta. Csáki János tanu látta a gépen csépelt kissé tokos jó tiszta buzát.

11. Petrikó János panaszolja, hogy 5 év előtt ev. ref. egyházukat rongyosnak, koldusnak nevezte előtte a lelkész. Mint volt gondnokon 25 frt 25 krt követelt, s kiutasitotta a paplakról. Később a követelés jogtalan volta kiderült.

12. Fenesi Imre megujitja Juli leánya fent előadott panaszát, hozzátevén, hogy megveretése óta gyermeke a fekete ruhás embertől is fél.

13. Boros István panaszolja, hogy János fiát a mult évben ugy megpálczázta lelkész, hogy azóta fél iskolába menni, s inkább megszökik vagy öngyilkos lesz. Ő mint atya iskolába járásra serkenti gyermekét.

14. Öreg Petrikó Ferencz panaszolja, hogy a presbytérium jelenlétében annak tagjait ökörnek, szamárnak nevezte

15. Gyulai Ferencz volt biró és gondnnk, valamint Fenesi Péter presbyter panaszolják, hogy midőn feleségeik becsületsértés miatt a bíróság előtt perlekedtek, utólag tünt ki, hogy a viszály oka a lelkész volt, ki az asszonyokat egymás ellen izgatta; elébb Fenesi Péternét buzditotta, hogy csak panaszkodjék, mert oka van rá, majd — mint tanu a bíróságnál — Gyulai Ferenczet buzditotta — félre hiván — hogy „most üssön egyet Fenesi Péternén." Tehát a béke helyett a viszszavonást élesztő. Gyulai Ferencz szerint Petrikó Ferencznét is lelkész izgatta fel neje ellen annyira, hogy bíróság elébe jutottak. Gyulai Ferencz azt is panaszolja, hogy unokáját — Fenesi Teréz iskolás leányt a körmére sujtott veréssel annyira elkinozta a lelkész, hogy 3 napig a gyermek enni sem tudott; jobb kezére 6, balkezére 3 körmöst kapott. E panaszos még azt is előadja, hogy gondnok korában — számadása alkalmával rajta is többet követelt a lelkész, s gorombán kiutasitotta az irodából, holott később rájött, hogy ő jól számolt be.

16. Vizsgáló küldöttség kérdésére az a nehány panaszos, kik az idő előhaladása daczára is jelen voltak, — nem tud arra esetet, hogy lelkész presbytereket tett volna.

Augusztus 21-én Belényesben Nagy Elek lelkész a következőkben adja elő védelmét:

1. Rágalomnak mondja, hogy Szilágyi Ferenczet szemtelennek nevezte volna, csak kérdőre vonta, hogy a beszedett 2 forintot miért tartja magánál. Egy izben szobájában figyelmeztette őt, hogy lábravalóját ne huzza fel térdein is felül, mert lába tisztátalanságát nem nézheti (l. 2.).

2. Szakács István tanu vádja (l. 2.) nem felel meg az igazságnak, mert Szakács Péterné Szombaton, férje pedig másnap vasárnap halt meg, s igy a halottkém nem adott halottvizsgálati bizonyitványt ugy, hogy mindkét halott egyszerre temettessék el Ő azonban mellékelt irat szerint kijelentette, hogy miután ily esetben hatósági engedélyre van szükség, tehát be kell szerezni az engedélyt. A halottakat engedély alapján el is temette egyszerre. Sértő kifejezést panaszos ellen nem használt.

Szilágyi Ferencz egy más alkalommal azt követelte tőle, hogy a Szakács Gábor leányát egy sonkolyosi egyháztaggal tanusitvány nélkül eskesse meg. Ez esetnél is a rosz akarat szól belőle.

3. A Fenesi Péter és Miklós Péter vádjaira, hogy őket a lelkészt illető erdő és legelő részlet követelése ügyében megkárositotta volna, igy válaszol:

Az elkülönités ügyében más érdekelt felekkel együtt elébb a községi előljárósághoz fordult, majd a szolgabiróhoz s a főispánhoz, de midőn intézkedés nem történt, kénytelen volt társaival a bírósághoz fordulni. A perköltségről ő nem tehet. Fenesi Péter és Miklós Péter, mint a község képviselői vannak beperelve, tehát a per eldőltével követelhetik a községen kiadásaiknak megtérítését. Nem azt mondta, hogy

nem nyugszik addig, mig Miklós Péternek s Fenesi Péternek inggalléra lesz, hanem azt, hogy „addig perel, mig az igazság ki nem derül.“ Miklós Péter azért is haragszik reá, mert 1898 ét 1899-ben, midőn gondnok volt, s nem vezetvén rendesen számadását, 130 frttal nem tudott elszámolni, ő mint lelkész ez összegnek befizetését szorgalmazta. Nevezett még ma is 13 forinttal tartozik.

4. Az iskolás gyermekekkel szemben — kivált egyszerü miveltségü szülék gyermekeinél — a fegyelem csak ugy tartható fenn, s a tanulás is sikeresebb, ha gyengébb testi fenyiték alkalmaztatik. Nem tagadja, hogy ilynemü fenyitéket alkalmazott, de meri állitani, hogy odáig nem ment, hogy e miatt a gyermekeknek bárminemü betegségök lett volna, — a minő a fülfolyás, ijedezés, forróláz, vagy az ujjak megdagadása. Különben is minden megfenyitett gyermek már délután iskolában volt.

5. Elismeri, hogy pünköstkor nem teljesen pünkösti vonatkozásu beszédet tartott, de pünkösti urvacsora vételkor az urvacsora vétel alkalmára szerzett e. beszédet elmondhatónak vélte, annyival inkább, mert óhajtotta volna, ha a békességet illetőleg hiveire hathatott volna. Csak tudatlanságból eshetett azon ráfogás, hogy ő mint lelkész nem békül ki. Helytelen az az állitás is, hogy az urvacsoráját sem vették fel e miatt, mert hiszen az urvacsorával élők szokott létszáma (40) pünköstkor is megvolt.

Elismeri a formahibát, hogy ő Felsége 70-ik születésnapját előre nem tudatta a hivekkel, de aznap reggel harangoztatott. A templomban senki sem jelent meg.

Ugyanez alkalommal Miklós Péter — miután az aug. 19-én Sonkolyoson tartott vizsgálaton nem jelenhetett meg — előadja, hogy a gondnok korában lelkész számolása szerint terhére rótt 130 vagy 132 forint kifizetését ő csak azért vállalta magára, hogy az egyháznak bajt ne csináljon, pedig az ő számadása jó volt. Kevés hijján meg is téritette az összeget. s a mi még fenn maradt, azért nem fizette be, mert nem fogadta el lelkész azon nyugtáját, mely szerint 4 forintért festéket vett az egyházi épületekhez, a mit pedig a lelkész is tudhat. Azt sem számitotta javára a lelkész, hogy mint gondnok az egyház érdekében több izben teljesitett fuvarozásokat A lelkész nyilatkozata daczára ismételten állitja, hogy őt és Fenesi Pétert saját személyökben, saját terhökre és saját vagyonuk erejéig perelte be a lelkész, mit a keresetlevél tartalma is igazol, s mert nem mint a község képviselőit perelte be őket, ő nekiek sajátjokból kellett eddig is viselni a perköltséget és kell viselni ezután is. Hivatkozik arra, hogy egy izben már kibékült a lelkésszel, s az erről szóló békelevelet — annak visszavárásával — be is terjeszti espereshez.

Szilágyi Ferencz, Miklós Péter, Gyulai Ferencz, Fenesi Péter, Szilágyi János, Petrikó György, Csáki János, Kovács Péter, Molnár István, Boros István, Szakács István tanuk, kik egyuttal panaszosok is, tanuvallomásaikra az esküt küldöttség előtt letették.

Mellékelve van A., B., C., D., E, F., H., I. alatt levő hivatalos iratokon kivül, panaszlott lelkész pünkösti beszéde, R. Balogh Mihály halottkém bizonyitványa, 1899. január 24-én 2. sz. a. hozott s a fafizetés teljesitését szabályozó presbyteri végzés, Schrödl Teréz tanitónő nyilatkozata arról, hogy Fenesi Julia szemfájás miatt nem járt iskolába, a Nagy Elek lelkész, másfelől Miklós Péter, Petrikó István, Fenesi Péter, Petrikó József, Gyulai Ferencz és Kovács Mihály által Benedek László e. m, tanácsbiró közvetitésével aláirt egyezség mint békelevél 1897. augusztus 26-ról; a sonkolyosi presbytérium 1895. junius 14-én 2. sz. a. lelkész és tanitó erdő s legelő illetőségének kiadása ügyében hozott végzése; ugyanannak a Petrikó József presbytersége tárgyában 1900. február 11-én 3. sz. végzése; és Hegedüs Lajos tanitó f. é. márcz. 28-án kelt nyilatkozata, hogy Samu Gábor iskolásnak a füle már a lelkész által kapott ütés előtt is fájt és folyt néha.

Elnök szólásra hivja föl a megjelent panaszosokat s Nagy Elek bepanaszolt lelkészt, majd a tárgyalást ezek meghallgatása után befejezettnek nyilvánitja.

A birróság zárt ülésben 3 ellenében 5 szóval hozta meg a következő

itéletet:

Egyházmegyénk birósága Nagy Elek sonkolyosi lelkészt s vallástanitót, — az egyházi törvény 115. és 116. §§-aiban megszabott templomi szolgálatnál a szószék hatalmával és méltóságával való visszaéléseért, a hivek megbotránkoztatásáért, az e. t 136. §-ába ütköző szeretetlen viselkedéseért, tapintatlan bánásmódjáért, az iskolában a „Népnevelési szervezet“ 58. pontja ellenére alkalmazott durva testi fenyiték rendszeres gyakorlásáért, az e. törvény 301. §-ának 3. pontjában minősitett fegyelmi vétségben bünösnek mondja ki, s az e. törvény 302. §. c) pontja értelmében, a nagy-szalontai egyházmegye lelkészi gyámintézete javára 200 korona pénzbirság fizetésére, továbbá 28 korona vizsgálati költség s a birósági ülésen megjelent 8 tanu itéletileg megállapitott 24 korona fuvarköltségének megfizetésére itéli.

Indokok:

A vizsgálat adatai s az eskü alatt tett vallomások kétségtelenül beigazolták azt, hogy Nagy Elek lelkész folyó év pünkösd első napján urvacsora osztáskor Máté evangyélioma V. rész 23—26. verseit vette fel alapigéül, melynek 25. és 26. versében levő szavak alkalmazása, miután ő peres viszonyban áll az egyházközség több tagjával, méltán megbotránkoztathatták a Szent Lélek ki-

töltetése emlékünnepére egybegyűlt vallásos buzgóságu egyházközség tagjait; s már maga ezen tette beigazolta azt, hogy ő a templomi szószéket személyeskedő s önző czélok eszközéül használta fel;

továbbá, hogy nevezett lelkész magáról a szószékről az egyházközség egyes tagjait személyenként megnevezte, durva sértő kifejezésekkel illette, mely vád ellen maga sem védekezett;

az iskolás gyermekeket épen a vallástanitási órákon, — többszörösen ismételt esetekben, — saját beismerése szerint is testi fenyitékkel büntette;

és mert ezeken kivül a hatóságától nyert figyelmeztetés daczára is az állásából folyó szeretet és szelid bánásmód helyett az egyházközség tagjaival sértőleg, gunyorosan bánt, sőt őket csekély dolgokért majd a járásbiróságnál, majd a szolgabiróságnál bepanaszolta, beperelte:

mindezek alapján panaszlott lelkészt már most első izben harmadfokú büntetéssel kellett sújtani, s a perköltségben elmarasztalni.

A gondnoki számadások ellenőrzését illető vádak önmaguktól elesnek.

Az erdőilletmény peres ügye polgári bíróság előtt van, s igy ennek itélete alá esik.

Ezen itélet a bíróság nyilt ülésében a panaszosok és vádlott lelkész előtt az elnök által kihirdettetvén, az ellen a megjelent panaszosok felebbezés: jelentettek be.

85. Tárgyaltatott Gál Péter sárközi lelkésznek, a főtiszteletű püspöki hivatalhoz 1900. julius 11-én beadott kérvénye, melyben néhai fia Gál György f.-tóti lelkész fizetéséhez kéri utólagosan az 1899. évi őszi vetést is kiadatni.

E kérvényt a püspöki hivatal 1522—1900. szám alatt az esperesi hivatalhoz intézett leiratában azzal az utasitással küldötte meg, hogy „ez ügyet az egyh. megye közigazgatási biróságának itélete alá bocsássa s a birósági gyűlés itéletét ugy vele, mint Gál Péter lelkészszel közölje.“

Miután ez ügy hivatalból tárgyalandó, az esperes Gál Péter panaszos lelkészt nem idézte meg, s az ügy előadásával Márk Ferencz e. m. tanácsbirót bizta meg, ki is a tényállást következőkben terjeszti elő.

„Gál György fekete-tóti lelkészszé lett megválasztva — meghivás utján — 1898 márczius 6-án s hivatalát ugyanazon év márczius 16-án foglalta el. Mielőtt azonban ő F.-Tótra ment volna lelkészül, az ottani presbytérium 1897. decz. 17-én tartott ülésében egyhangulag kimondotta, hogy az 1897. évi őszi vetés *egészen* a megválasztandó uj lelkészt illesse s ennek kárpótlásául eltávozó lelkész Hunyadi László az

1898. év április 24-ig eső egész évi párbért, ugy gabonában, mint pénzben élvezni fogja.

Gaál György, ki 1898. márczius 16-tól 1900. márczius 6-ig szolgált F.-Tóton, nagy betegen hazament Sárközön lakó lelkész szüleihez és helyette a lelkészi teendőket az esperesi hivatal látta el egészen csakhamar bekövetkezett haláláig, a mi 1900. április 4-én történt meg.

A fent hivatolt presbytériumi intézkedés folytán Gál György, ki 1898. márczius 16-tól 1900. márczius 6-ig, illetőleg 1900. április 4-én bekövetkezett haláláig volt f-tóti lelkész, *teljes két évről,* — 1898. és 1899-ről — vette el a lelkészi fizetést képező föld őszi termését, a mi pedig ott a fizetésnek épen legnagyobb részét képezi.

Ennek daczára az elhunyt f-tóti lelkész Gaál György atyja Gaál Péter sárközi lelkész azzal hozakodott elő, hogy a bevett gyakorlat értelmében az őszi termés fele, az 1900. évről, az ő fiát, illetőleg az ő családját illeti.

Az esperesi hivatal, a melynek gondját és terhét képezte a f.-tóti lelkészi hivatal ellátása, akként intézkedett, hogy 1900. április 24-ig mindennemü lelkészi fizetés az elhunyt családját illesse, ideértve az állami kiegészitést is, egészen a bekövetkezett halál idejéig; azontul pedig a lelkészi fizetésből láttassék el a lelkészi teendők elvégzése; a többi fennmaradó rész, valamint az egész őszi termés a megválasztandó uj lelkészt illesse azon az alapon, mert a f.-tóti presbytérium 1897. decz. 17-én tartott ülésében — az őszi termést illetőleg — épen az ő előnyére egyezett ki az eltávozott lelkész Hunyadi Lászlóval.

Egyházmegyénk közigazgatási birósága zárt ülésben ezen ügyben a következő

itéletet hozta:

Egyházmegyénk közigazgatási birósága az egyházi törvénykönyv 300. §-a 8. és 12 pontja értelmében s az esperes intézkedésének helyeslésével Gaál Péter sárközi lelkészt keresetével elutasitja.

Indokok:

Gaál György, ki nem egészen két évig volt f.-tóti lelkész, mégis teljes 2 évi fizetést kapott, két izben élvezte a lelkészi föld őszi termését is.

A f.-tóti gondnok által eredetiben becsatolt s Gaál Péter sárközi lelkész aláirásával 1900. április 29-én kiállitott elismervény szerint, ő elhunyt fia párbér illetékének kifizetésére nézve teljesen kielégitve érzi magát. Az 1899. évi őszi vetésre nézve pedig kinyilatkoztatja, hogy: „az egyházmegyei itéletet feltétlenül elfogadja".

Ezen itélet, ugy a főtiszteletü püspöki hivatallal,

mint Gaál Péter sárközi lelkész panaszos féllel közöltetni rendeltetik.

86. Széll Kálmán esperes jelenti, hogy az egyházmegyénk bírósága által a kötegyáni lelkész felebbezése ügyében 42/1900 sz a, a kötegyáni belhivatalnokok ügyében 43/1900. sz. a. s végre a Józsa Károly lelkész fegyelmi ügyében 45/1900. sz. a. hozott itéletet, az egyházkerület bírósága 208/1900. sz. a., illetve 209/1900. sz. a., illetve 214/1900. sz. a., indokainál fogva helybenhagyta

Tudomásul szolgál.

87. Széll Kálmán esperes felhivja bíróságunkat, hogy az egyházi törvények 223. §-a értelmében az időszaki tanács tagjait válassza meg, mert az 1899. szeptember 27-én történt választás hatálya egy év elteltével lejár.

Bíróságunk a rendes elnökségen kivül az időszaki tanácsba megválasztja rendes tagokul: Balog Ambrus, Dr. Balogh Elek, Benedek László, — póttagokul: Böszörményi Lajos, Nagy Imre, gróf Tisza István tanácsbirákat.

A 62, 63, 64. számokat hitelesitette maga a közgyűlés.

A 46—51, 53—61, 65, 66, 69, 71, 73, 78, 82—87. számokat 1900. szept. 6-án, az 52, 72, 74—77. számokat szept. 10-én, a 67, 68, 70, 79—81. számokat szept. hó 22-ik napján hitelesitették Széll Kálmán esperes, Dr. Balogh Elek, Böszörményi Lajos egyházmegyei tanácsbirák.

A 46, 47, 48, 49, 50, 53, 56, 63, 78, 82, 84, 85, 86, 87. számokat jegyezte Nagy Imre lelkészi főjegyző.

Az 51, 54, 55, 57, 58, 59, 60, 61, 65, 66, 69, 71, 73, 73. számokat jegyezte Kozma Zsigmond lelkészi aljegyző.

A 67, 68, 70, 79, 80, 81. számokat jegyezte Hadházy Kálmán világi főjegyző.

Az 52, 72, 74, 75, 76, 77. számokat jegyezte Sütő Antal világi aljegyző.

A 62. számot jegyezte Szabó István tanügyi bizottsági jegyző.

A 64. számot jegyezte Bagdi János számvevőszéki jegyző.

Mindezen számoknak (a 63, 83, 85, 86, 87. kivételével) az illető jegyzők előadói is voltak.

Tárgymutató.

Imádság s a gyűlés megnyitása után:

46. Gyűlési képviselők igazolása. N. I.
47. Jelentés a meg nem jelent tagokról. N. I.
48. Tanácskozás sorrendjének megállapitása. N. I.
49 Esperesi jelentés a törvényszerű egyházlátogatásról. N. I.
50. „ „ az elnőkileg elintézett ügyekről. N. I.
51. „ „ a scontro ügyekről. K. Zs.
52. „ számadás az általa továbbitott pénzekről. S. A.
53. Kozma Zsigmond lemondása az egyházmegyei aljegyzőségről. N. I.
54. Jelentés a nagyváradi internátusról. K. Zs.
55. A nagyváradi tanitónőképző intézetet pártoló egyesület alapszabályzata, K. Zs.
56. A silingyiai egyesült protestáns leányegyház kérelme. N. I.
57. Esperesi inditvány az államsegély kiosztásáról, s ezzel kapcsolatban a lippai egyház, boros-sebesi lelkész, csermői lelkész s Kondor Imre tanitó kérvénye. K. ZS.
58. Az egyházkerületi alapból segélyt kérnek: Fogarassy Bálint, Hunyadi László és Szabó József. K. Zs
59. A ref. segélyegylettől segélyt kérnek: vadászi-gyantai lelkész, Fogarassy Bálint. K. Zs.
60. A tárkányi egyház közalapi segély kérvénye. K. Zs
61. A kisházai l.-egyház „ „ „ K. Zs.
62. Tanügyi bizottság jelentése. Sz. I.
63. „ „ „ Kozma Zsigmond lemondásáról. Budai János iskolakörlátogatóvá választása. N. I.
64. A számvevőszék jelentése. B. J.
65. Esperesi inditvány a lelkészi könyvtárak felállitásáról. K. Zs.
66. A vakokat segitő országos egyesület segélyezése. K. Zs.
67. Komádii egyházi adó-kulcs. H. K.
68. A komádii egyház kérvénye telekkönyve kiigazitása tárgyában. H. K.
69. A sarkad-ősi vegyes iskola fölállitása. K Zs.
70. A kisházai l.-egyház imaházat s előkönyörgői lakást épit. H. K.
71. Buday János inditványa a vallásos irányu népies irodalom felkarolása érdekében. K. Zs.

72. A n.-szalontai ujonnan szervezett tanitóság dijlevele. S. A.
73. Árpádi dijlevelek K. Zs.
74. Nagy-zerindi vegyesiskola tanitóság dijlevele. S A.
75. Jelentés a tanitói segély-egyletről. S. A.
76 Nagy Lajos szemlaki, Kolozsi Géza fekete-gyarmati Szentessy Elek n.-szalontai, Faragó Róza geszti tanitó végmegerősitést kér S. A.
77. Mezey Sándor az egyházmegye alapitványáért folyamodik. S A.
78. A végleg megerősitett tanitók fölesketése. N. I.
79. Szentleányfalvai egyház beterjeszti vagyoni állapotának kimutatását H. K.
80. Szentleányfalvai egyház 1885-diki adókulcsának módositva fentartását kéri. H K
81. Szentleányfalvai egyház uj költségvetés készitésére utasittatik. H. K.
82. Jegyzőkönyv hitelesitésére bizottság. N. I.

Birósági ügyek.

83. Hajnal Imre pankotai tanitó fegyelmi ügye. K. Zs.
84. Nagy Elek sonkolyosi lelkész fegyelmi ügye. N. I.
85. Néhai Gaál György f.-tóti lelkész fizetésének ügye. N. I.
86. Esperes jelentése a kötegyáni és ágyai felebbezett ügyekről. N. I.
87. Időszaki tanács megalakitása. N. I.